

Upravništvo: Ljubljana, Puciničeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelk: Ljubljana, Puciničeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pokno-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTR

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaa mesečno Lit 18.—,
za inozemstvo pa Lit 22.80.

Uredništvo:
Ljubljana, Puciničeva ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Angleški poraz v Egiptu

Junaštvo divizije „Folgore“

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 2. oktobra naslednje 858. vojno poročilo:

V hudem boju, v katerem je bil zlomljen sovražnikov napad, kakor je javljalo večerajšnje vojno poročilo, se je posebno odlikovala divizija „Folgore“. Mnogoštevilni oklopni vozovi sovražnika so bili pri tem uničeni.

Sicer so britanska letala bombardirala Tobruk, pri čemer je bilo zadeto eno letalo od obrambnega topništva in se je v plamenih zrušilo na tla.

V bližini Pirgosa (Kreta) so nemški lovci prisilili britansko letalo tipa »Spitfire«, da je pristalo. Pilot britanskega letala je bil ujet.

Kako so bili Angleži poraženi

Operacijsko področje, 1. okt. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani v Severni Afriki). O ponesrečenem napadu, ki ga je sovražnik včeraj nenadoma skušal izvesti na naše prednje postojanke v južnem odseku fronte, se doznavajo nekatere podrobnosti. Malo pred zoro je sovražnik začel močno streljati s topovi na naše črte, kjer so naše čete z budno mirnostjo čakale, da preneha besna toča granat. Pripravljeni so bili streljati z vsem svojim orožjem, brž ko bi sovražnik prišel z napadom. To se je res kmalu zgodilo. Napadla je angleška pehota ob podpori tankov. Naše sile niso same vzdržale in neustrašno zadržale sunek, temveč so prešle po zelo učinkovitem posegu našega topništva, ki je silno obstreljevalo napadalec in dobro merilo, v odločen in silovit protinapad. Sprito silnosti naše reakcije napadalec niso več vztrajal in so se pričeli umikati. Vsa sovražna akcija je potekala okrog 10. ure jutraj in se je končala z odločnim polomom nasprotnika. Zajeli smo 200 sovražnikov.

Nervoznost v Gibraltaru

Tanger, 2. okt. s. Znano je, da je od nedavnih napadov italijanske mornarice in

Odmevi Hitlerjevega govora v Berlinu

Dr. Göbbels o novi Evropi po vojni

Berlin, 2. okt. Glavna pozornost je v Nemčiji posvečena velikemu Hitlerjevemu govoru, čigar pomen vidijo predvsem v možni manifestaciji zaupanja v zmago in železni volji, da se vojna dovede do končnega zmaganja. Poskusi sovražnega tabora, da bi zmanjšali vrednost te manifestacije ali da bi brskali po nasprotjih Hitlerjevih besed z omili, ki jih je v podobnih okoliščinah izrazil lansko leto, so po mnenju Berlina tako otročji, da ne zaslužijo odgovorov ali polemik.

V ostalem pa tudi ti poskusi odkrivajo, da so Hitlerjeve besede močno vplivale na angleški svet, ki je osupnjen bodisi zaradi ozračja tako velikega navdušenja, s katerim so bile sprejete, bodisi zaradi ostruosti in odkritosti, s katerima je Hitler govoril o raznih vprašanjih. Kateri sovražni državni poglavar, vprašuje »Nachtausgabe«, bi na vprašanje, »zakaj ne korakamo več z istim naglim ritmom kakor prej«, odgovoril tako naravno in tako visoko vzvišeno, »zato, ker smo previrni«. Ta previdnost, ki ji je Hitler izrpnno obrazložil vzroke, seveda ne pomeni, da moramo pričakovati zastoj v operacijah. Sam Hitler je namreč, kakor znano, govoril o novem razvoju, o katerem bo ob pravem času izdano poročilo, in o izredno hudi krizi boljševizma, ki bo ta razvoj samo pospešila.

»Frankfurter Zeitung« piše v zvezi s tem, da začnjen kazati sovjetsko javno in zadržano življenje tragične znake razpadanja organizacije in da bo to nekega dne nujno vplivalo tudi na boljšice. Čeprav so narodi Sovjetske zveze vajeni trpljenja, vendar ni močnega, da bi še dolgo dobo prenašali nepretrgan verigo katastrof. Boljševizem je že sedaj zelo zadet, a še hujši udarci ga čakajo. Rusija se podaja na pot izčrpanja. Na drugi strani pa Anglosasi ne morejo prav ničesar ukreniti proti evropski celini, vsaj z nado na uspeh ne. Ako torej hočemo, zaključuje list, prav lahko čakamo na naših položajih, povečujoč medtem in še bolj ojačujoč našo vojaško moč.

Glede na Hitlerjevo izjavo, da po tej vojni ne bo več v Evropi nobene mešanske države, pripominjajo na Wilhelmstrase, da gre za neizbežno usodnost. Evropska revolucija bo po sami nujnosti stvari in brez neposrednega posega Nemčije pokopala poslednje ostanke buržujskih podedovanosti, to je zakon, ki se mu nihče ne bo mogel upreti.

Glede jutrišnje Evrope bo prihodnja številka tednika »Das Reich« objavila zanimiv članek ministra Dr. Göbbelsa, čigar glavne misli so naslednje:

Ako bi hotel naš kontinent tudi po tej vojni ohraniti svojo življenjskost, se bo moral organizirati na osnovi vzporeditve raznih političnih in nacionalnih teženj, ta vzporeditev pa se bo morala izvršiti le tedaj, če bo prevzela vodstvo Evrope skupina držav. Skušnja namreč uči, da se sodelovanje narodov zaradi varovanja skupnih interesov lahko uveljavi le po poti poveljujoče pravice, ki se uveljavi in vsili na bojiščih. Lahko obžalujemo, da je tako, a je tako.

V našem primeru, nadaljuje minister, se nikakor ne more govoriti o nadvladanju. Jutrišnja Evropa bo blok, ki bo svojim udeležnikom nudila več koristi kakor neugodnosti. S sorazmerno neznatnimi koncesijami novemu redu, dobre razni narodi in razne države gospodarsko in socialno zavarovane, ki bi ga sicer ni bil mogoč obdržati v viharjih duhe pretesov, ki lo smemo pričakovati. Vse velike vojne niti namreč imelo za posledico le velikih teritorialnih

letalstva Gibraltar v stanju alarma. Po izredno strogih ukazih iz Londona, je budnost v morskem pasu okrog Gibraltarja tako pretirana, da je že smešna. Razpoloženje letalcev je zelo črno, kajti leteti morajo podnevi in ponoči ob vsakem vremenu, zaradi česar se množijo nesreče na neprimernem gibraltarskem letališču. Zaradi osebnih Churchillovih muh mora lahko brodvje trati znatne količine kuriva in globinskih bomb v upanju, da bo le zadeta katera izmed namišljenih podmornic, ki so — kakor mislijo v Londonu — na stalni preži pri trdnjavi. Zadostuje že senca na morju, ki jo iz velike višine opazi izvidniški letalec ali madež nafte od kakkega ribiškega motornega čolna, da takoj prihitijo v trdnjavo rušilci, korvete in torpedni čolni, ki odmetavajo globinske bombe vzdolž vse dolžine ožine. Strah je tolik, da je pred nekaj dnevi zaradi ostankov napol porušenega konvoja v gibraltarskih vodah kar 5 rušilcev odplulo na morje iz trdnjave. Vrnili pa so se samo trije parniki. V ponedeljek je bilo opaziti neko petrolejsko ladjo, ki je prišla z Atlantika, katero so spremljali trije rušilci in cela eskadra bombnikov in lovcev, ki so se dvignili iz Gibraltarja.

Smrt najboljšega angleškega letalca

Stockholm, 2. okt. d. Iz Londona javlja švedski poročevalci, da je po komunikaciji britanskega letalskega ministrstva padel na bojišču v severni Afriki eden izmed najboljših in najbolj popularnih britanskih letalcev, kapetan Stanford. Poročilo angleškega letalskega ministrstva pravi, da se Stanford s svojim letalom ni vrnil s poleta nad nemško-italijanskimi bojnimi črtami v severni Afriki. Smrt Stanforda pomeni za britansko letalstvo nenadomestljivo izgubo. Izvojeval si je že pred vojno mnogoštevilne letalske rekorde in je med drugim pred 11 leti zmagal tudi v borbi za Schneiderjev pokal, ki je bila včasih najtežja brzinska preizkušnja v letalstvu.

sprememb, temveč so obenem nakazale nastanek novega reda. Zatonu se ne bliža civilizacija, temveč stara doba, ki bo napravila mesto novi.

Lahko razumemo, da nekatere male evropske države z nezaupanjem gledajo na ta razvoj. Boje se, da bi bile prisiljene uvrstiti se v novi red, ki ga točno in v vseh podrobnostih še ne poznajo in ki ga sprito tega še ne morejo ocenjevati niti pozitivno niti negativno. Pri tem navajajo primere drugih malih držav, ki so jih nemške oborožene sile odstranile, toda ti, ki tako razmišljajo, mešajo vzrok s posledico. Male države niso bile odpravljene zato, ker bi se upirale novi Evropi, temveč zato, ker so izzvale Nemčijo in so zato predstavljale nevarnost za njeno zmago. So pa tudi druge države, ki prav tako ne opuščajo prilike, da bi ne kazale svojega nasprotovanja do novega reda, katerim pa se navzile temu ni nič zgodilo. Zakaj, Zato, ker niso bile važne v vojaškem pogledu ali pa sprito svojega, rekli bi, literarnega zadržanja niso predstavljale za nas nikake grožnje.

Nekaj drugega je, ne razumeti nove Evrope zaradi splošnega pomanjkanja političnega in drugega smisla, in zopet nekaj drugega, postaviti se proti silam osi in jih napasti. Kdor bo hotel jutri biti deležen dobrotnove Evrope, mora že sedaj v tej vojni doprinese svoj delež žrtev. Velika zmošta je, misliti, da hočemo komu dvoriti ali mu vsiliti naše prijateljstvo. Upravičeni smo trditi, da bo nova Evropa, ki jo pravkar gradimo z našimi zaveznicami s ceno tolikšne krvi, začela za naš obstoj in obstoj tistih, ki so se borili na naši strani. Morda bodo tedaj drobi bolj potrebovali nas kakor mi njih. Ne smemo namreč presojati stvari po današnjem položaju.

Če danes v nevturalnih prestolnicah pojde več mesa kakor v Berlinu ali Rimu, to še ne pomeni, da bo tako tudi čez kakih deset let. Nemčija ni nikdar izvajala pritiska na nobeno evropsko državo, ki je stopala po poti zares prave nevturalnosti. Posledica je v razvoju samo tedaj, kadar so takšne države kršile lastno nevturalnost, ali pa so se postavile na stran naših sovražnikov. To pa je bila naša pravica in dolžnost obenem.

Anglija bi v podobnih primerih storila isto, kakor je v ostalem tudi že storila na razne načine. V nekaterih nevturalnih prestolnicah nečeno razumeti te resnice in čuvajoč le neki grobi videz politične nepristranosti, kažejo glede borbe sil osi brezbriznost ali še celo kaj več. Ti pa ne smejo misliti, da bomo to izkoristili za svoj prikljucje, da jih pridobimo za novi red. Omejujemo se zgolj na to, da jih pozivamo k zdravemu razumu.

Glede na sklep argentinske zbornice, ki se je izrekla za prekinitev diplomatskih odnosov s silami osi, izjavljajo v nemškem zunanjem ministrstvu, da vidi Nemčija v njem predvsem parlamentarni manevar, ki ne izraža misli argentinske vlade. (»Il Piccolo«.)

Rim, 1. okt. s. Prvi odmevi Hitlerjevega govora v Londonu so zelo značilni. »Daily Mail« piše, da Hitler kot dober rokoborec polagoma izravnava nasprotnika s previdno in dolgo trajajočo tehniko. Cilj zaveznikov ne sme biti samo zmaga v vojni, temveč čim prejšnja zmaga, ki je mogoča, kajti trajanje vojne bi bilo v nasprotju z dosedanjim mnenjem zaveznikov samo v njihovo škodo. Močan vtis je napravila na angleško javnost Hitlerjeva objuba, da bo odgovoril kakor se spodobi na napade angleškega letalstva na Nemčijo. S tem je bil potrjen strah, ki vlada že nekaj časa v An-

Novo predmestje Stalingrada zavzeto

Prodiranje na severnozahodnem Kavkazu — 124 sovjetskih tankov uničenih — Italijanske letalske sile v bojih ob Donu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. okt. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V severnozahodnem delu Kavkaza je napad nemških čet nadalje pridobil na terenu.

Severnozahodno od Stalingrada je bilo v naskoku zavzeto predmestje Orlovka, ki je bilo spremenjeno v močno oporišče, zapadno od tega predmestja pa obkoljeni močni sovražnikovi oddelki. Na severni ključni fronti so bili zavrnjeni ponovni razbremenilni napadi, število sestreljenih tankov prejšnjega dneva se je tukaj povečalo na 124. Bojna letala za bližnje pomete so podpirala akcije na kopnem in zavarovala obrambni bok med Donom in Volgo. Nemška in rumunska bojna letala so nadaljevala uničevanje važnih železniških prog na področju vzhodne Volge.

Na fronti ob Donu so prizadele nemške, italijanske in madžarske letalske sile sovražniku hude izgube težkega orožja in vsakovrstnih sredstev za prevažanje.

Južno od Ilmenskega jezera so se uspešno nadaljevale lastne napadalne akcije.

Južno od Ladoškega jezera je uničenje sovražnikovih divizij, ki so bile v zadnjih dnevih obkoljene, tik pred zaključkom.

Na Ladoškem jezeru so bojna letala potopila stražno ladjo in z bombami poškodovala transportni parnik.

V severni Afriki so lahka nemška bojna letala na fronti pri El Alameinu obstreljevala sovražnikove baterijske postojanke in skladišča pogonskega goriva.

Angleški bombniki so izvedli preteklo noč vojaško neučinkovite napade na nekatere kraje severnega nemškega obalnega ozemlja. Civilno prebivalstvo je imelo majhne izgube. 22 napadajočih sovražnih bombnikov je bilo sestreljenih.

Pred nizozemsko obalo je prišlo v noči na 1. oktobra do bitke med nemškimi zaščitnimi oboroženimi silami in večjim številom angleških brzih čolnov, ki so skušali napasti konvoj. Po kratki borbi so bili pri tem potopljeni 4 brzi čolni, 2 nadaljnja pa tako hudo poškodovana, da sta se bržkone tudi potopila. En nemški stražni čoln se je potopil.

Angleško letalstvo je izgubilo v času od 20. do 30. septembra 95 letal, izmed teh 34 nad Sredozemskim morjem in severno Afriko. V istem času je bilo v boju proti Angliji izgubljenih 18 lastnih letal.

Uspehi italijanske vojske ob Donu

S fronte ob Donu, 1. okt. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani na vzhodni fronti). Ponovni sovražni poizkusi za prekočenje Dona so bili v zadnjih dveh dneh odločno odbiti. Nekaj ladij s četami je bilo potopljenih. Poizkus vkrcaanja v odseku neke naše divizije, izveden ob zaščiti močnega ognja mozarjare in strojin, je bil z naglimi protinapadi preprečen. Neke naša patrulja iste jedinice je prekočala Don in poglajala sovražnika v tek ter očistila otok pred našimi postojankami. Neki nemški bataljon, ki je izvedel nenadno akcijo onstran reke, je uničil več topovskih in strojniških postojank sovražnika.

Napadi nemškega letalstva

Berlin, 2. okt. d. Močne skupine nemških bojnih letal in strogolavcev so v spremstvu lovskih eskader v sredo učinkovito sodelovale v nemških operacijah pred Stalingradom in z neprestanim bombardiranjem in obstreljevanjem učinkovito podpirale zmerom globlje v Stalingrad prodirajoče nemške čete. Nadaljnji močni napadi nemškega letalstva so veljali sovražnikom topniškim položajem severno od Stalingrada, kjer so nemške kopne sile sporedno z letalstvom nadalje zmanjšale sovražnikov odpor. V bližini severne baraze so skupine nemških rušilnih in bojnih letal bombardirale in s strojinicami obstreljevale tamkajšnje sovražnikove položaje. Na tem mestu ob bregu Volge je sovražnik utrpel posebno hude izgube. Medtem ko je nemško letalstvo tako učinkovito nadaljevalo svoje akcije proti Stalingradu, so druge skupine nemških bojnih letalskih oddelkov uspešno napadale sovjetske oskrbovalne zveze in železniške proge, zlasti jugovzhodno in severno od mesta.

Skraini južni odsek vzhodnega bojišča je dočela v oblasti nemškega in zaveznikovega letalstva in nimajo sovražna letala več nikakršne možnosti kakršnega koli uspešnega posega v borbo. Po podatkih, ki so bili na razpolago včeraj, so v letalskih borbah v tem odseku nemška letala sestrelila 11 sovražnikovih aparatov.

S finskega bojišča

Helsinki, 2. okt. d. O vojaških operacijah na finskem bojišču javlja včerajšnje finsko vojno poročilo, da je na Karelski ožini finsko topništvo razbilo več sovraž-

gliji, da se bo remško letalsko udeleževanje ojačilo nad Anglijo, ki po stari izkušnji ve, kakšen je učinek nemških bombardiranj. »Daily Express«, ki ni našel nič boljšega, očita celo angleškemu letalstvu, da ni napadlo spornito palačo v Berlinu, med tem ko je Hitler govoril, ter dodaje, da bi bilo treba ta napad izvesti vsaj ponoči, če ni bilo mogoče tega storiti podnevi. »Daily Sketch« piše: Bili bi zares nespametni, če se ne bi zavedali, da ima Hitler še mnogo kart v svojih rokah in še mnogo zalog v svojih skladiščih. Ne vemo, kdo izmed obeh nasprotnikov bo prvi izločen iz borbe, toda danes nimamo nobenega utemeljenega razloga za gotovost, da bo prvi popustil prav Hitler. Komunistični list »Daily Worker« omejuje na trpko ugotovitve, da se je Hitler lahko veselil in omešil zaveznike zaradi nenastale druge fronte.

nikovih bunkerjev in strojniških gnezd ter razpršilo sovražnikove pehotne oddelke. Sovražnik je v tem odseku razvijal živahno izvidniško delavnost. V zapadnem delu Aunuske ožine je prišlo ponekod do živahnega topniškega obstreljevanja. V južnem delu ožine je finsko topništvo uničilo več sovražnikovih oskrbovalnih zvez. Na severnem delu vzhodne fronte je bilo na obeh straneh delovanje topništva in metalcev min. Sovražnikov oddelk je prodri vse do žičnih ovir pred finsko bojno črto, nakar je bil odbit s hudimi izgubami. V južnem odseku je prišlo do spopadov med izvidniškimi oddelki. Finske letalske sile so ponovno bombardirale murmansko železniško progo. Južno od reke Svir so finska lovka letala sestrelila sovražnikovo strogolavno letalo tipa »GF 2«. V noči na četrtek so sovražnikova letala metala bombe na neki kraj na zapadnem bregu Ladoškega jezera, ne da bi povzročila kaj škode. Nekaj sovražnikovih letal je preletelo tudi finsko obalo ob Finskem zalivu. »etalski alarm je bil dan tudi v Kalh, Paaseenranta, Kouvola, Joensuu in Sortavali. Bomb sovražno letalstvo na te kraje ni metalo.

Letalski napadi na Anglijo

Berlin, 2. okt. d. S pristojne nemške vojaške strani javljajo, da so lahka nemška bojna letala v dopoldanskih urah 30. septembra ponovno preletela vzhodno angleško obalo in z bombami težkega kalibra obspala vojaško važne in vojno-gospodarske cilje. Z direktnimi bombnimi zadetki je bilo porušenih več delavnic in izbruhnilo so mnogi požari. Nadalje so nemška letala bombardirala neko mesto v južni Angliji, kjer je bilo prav tako povzročeno poleg požarov tudi veliko razdejanje. Vsa nemška letala so se vrnila na svoja oporišča.

Berlin, 2. okt. d. V sredo popoldne so nemški bombniki kakor naknadno javljajo s pristojne nemške vojaške strani, napadli angleško municijsko tovarno v Chelmsfordu v grofiji Essex, ki je bila napadena tudi že nekaj dni prej. Na tovarniške gradbe so nemška letala metala bombe težkega kalibra. Nadalje so nemški bombniki ob istem poletu bombardirali važna sovražnikova prometna križišča, industrijske zgradbe ter naprave na tovarnih kolodvorih v južni in jugovzhodni Angliji. Nekje na južni angleški obali so nemški bombniki iz nizke višine spali bombe na železniške delavnice. Neko poslopje je bilo direktno zadeto in se je porušilo. Prav tako so nemška letala uspešno bombardirala javne naprave nekega mesta na južni angleški obali. V sredo kasno popoldne so nemški bombniki v nizkem poletu iznenada napadli britansko radijsko postajo severno od Dungenessa. Dva jeklena stolpa in postajno poslopje so bombe porušile.

Berlin, 2. okt. d. Med oboroženimi izvidniškimi akcijami v bližini zapadne francoske obale so nemška bojna letala v sredo sestrelila dva britanska bombnika tipa »Whitley«. Letali sta se zrušila na tla po nekaj salvah nemških letalskih strojin. Britanski bombnik tipa »Wickers Wellington«, ki je poskušal prodreti nad nizozemsko ozemlje, je bil zadet od nemškega protiletalskega topništva in se je zrušil v morje.

Nemški listi o letalcu stotniku Marseillu

Berlin, 2. okt. d. Kakor je objavilo nemško vrhovno vojno poveljništvo, se je s svojim letalom ponesrečil eden izmed najboljših in najmlajših nemških vojaških letalcev Hans Joachim Marseille. Letalo se mu je v zraku vnelo in Marseille se ni mogel

pravčasno rešiti iz njega. Marseille se je rodil leta 1920 in je navzile svoji izredni mladosti 22 let dosegel v najtežjih okoliščinah nič manj kakor 158 zmag v borbah proti britanskemu letalstvu.

Vsi nemški listi posvečajo v jutrošnjih izdajah tople nekrologe letalskemu junaku Marseillu in naglašajo, da sicer ni dosegel absolutnega rekorda v letalskih zmagah, nedvomno pa rekord zmag v najtežjih letalskih bitkah in je vse svoje zmage izvojeval v borbi proti britanskemu letalstvu, proti sovražniku, ki je v zraku opasnejši kakor sovjetski letalci. Polkoinji Marseille je nosil vrsto najvišjih odlikovanj. Ponesrečil se je v trenutku, ko je hotel odkločiti iz svojega letala, ki se je vnelo. »Deutsche Allgemeine Zeitung« označuje vest o njegovi tragični smrti kot »mo najbolj bolečih, ki je Nemce zadela v sodanji vojni«. »Völkischer Beobachter« pravi, da je spadal stotnik Marseille v vrsto tistih mladih borcev, ki zbuja spoštovanje tudi v sovražnikovih vrstah, v kolikor so sestavljene iz resničnih borcev. Marseille je bil pravi virtuoz v zraku in je izumil svojo prav posebno lovsko metodo proti sovražnikovemu lovskemu letalstvu.

Šolska mladina

Duceju

Rim, 1. okt. s. Ob poveljevanju junaštva borcev in gorečih manifestacij pripravljanja v zmago, je bilo otvorenjo v vseh šolah Rima šolsko leto. Ogromna množica učencev v uniformah GIL-a je napolnila avle, kjer so bile ob navzočnosti zastopnikov vlade in prvakov Stranke resnobne svečanosti. Tudi minister za narodno vzgojo in Podtajnik sta prišla med mladino osnovnih šol in zbudila s svojo navzočnostjo navdušene ovacije Duceju. V vseh šolah so ravnatelji govorili mladini patriotične besede, poudarjajoče naloge, ki čakajo učence v pričetnem šolskem letu. Po Ducejevi naredbi se je danes pričelo tudi razdeljevanje šolskih obov, ki dokazuje živo stalno zanimanje režima za sinove naroda, kar je zopet dalo povod za manifestacije zahvale Duceju. Tudi v vseh glavnih mestih pokrajini ter v velikih in majhnih mestnih središčih polotoka so bile ob navzočnosti prvakov Stranke in krajevnih oblasti podobne svečanosti ob otvoritvi šolskega leta in fašističnega nabora. Vsa učeča se mladina se je udeležila disciplinirano z navdušenjem manifestacij, ki so se pričele in se zaključile z mogotnim vzklikanjem Duceju.

Obisk bolgarskega trg. ministra v Rimu

Sofija, 1. okt. s. Listi so objavili naslednjo izjavo trgovskega ministra Zaharijeva, ki jo je podal, ko je prekočal bolgarsko mejo na poti v Italijo:

Vljudno povabilo za obisk glavnega mesta naše velike zaveznice Italije, ki mi ga je poslal Eksk. Rafael Riccardi, mi daje lepo priliko, da izrazim željo bolgarske vlade in moje osebno željo, da se ojačijo in čimdalje bolj poglobijo gospodarski odnosi med Bolgarijo in Italijo, ki se na mnogih področjih srečno izpolnjujeta. V veliko veselje mi je in velika čast, da lahko dokazem prijateljstvo, ki veže bolgarski in italijanski narod, in znova potrdim, da Bolgarija daje in bo dala svoj navdušen delež za ustanovitev novega gospodarskega reda v Evropi, sodelujoč z obema velikima zaveznikoma Italijo in Nemčijo.

Borba Indije za svobodo

Protiangleške manifestacije ob Gandhijevem rojstnem dnevu

Bangkok, 1. okt. s. Pred rojstnim dnevom Mahatme Gandhija dne 2. oktobra je zastopnik lige za neodvisnost Indije podal naslednje izjave:

Borba za svobodo Indije se bo ojačila od rojstnega dne Mahatme naprej. Pripravljen na vse žrtve se bo indijski narod dvignil in tesno združen sodeloval v zgodovinski borbi za svobodo in neodvisnost Indije.

Zastopnik je potem navajal Gandhijeve besede: Prišel sem končno borbo, da odvržem dokončno angleški jarem, in ne bom šel iz ječe, dokler bo Indija zaslužnjena. Vem, da se moji sledbeniki borijo in se bodo borili do uničenja angleške oblasti. Izdane so bile odredbe, je nadaljeval zastopnik, da se Gandhijeva misel sporoči vsem Indijcem in da se nadaljuje bitka s tlačitelji. Uničenje Anglije, je zastopnik zaključil, bi bilo najlepše darilo ob rojstnem dnevu Mahatmi. Dol z Anglijo! Živel Gandhi! To je misel 400 milijonov Indijcev, ki bodo kljub vsem žrtvam nadaljevali borbo za doseg svojega cilja: Svobode in neodvisnosti domovine.

Novi izgredi v Indiji

Bangkok, 1. okt. s. V Indiji se nadaljujejo protiangleške demonstracije in izgredi, ki nastajajo zlasti zaradi izterjevanja kolektivnih glob. Močan oddelek čet z oklopnimi avtomobili je včeraj obkolil neko vas v okolici Bombaja, ki je bila obsojena na glob 6000 rupij. Policijski uradnik, ki je prišel z oficirjem, poveljujočim četam, na glavni trg v vas, je izjavil, da bo 40 moških in 40 žensk vzetih za talce, če ne bo glob plačana. Grožnja ni imela uspeha. Vojaki so tedaj pričeli aretirati ženske

in moške, katere so odpeljali v Bombaj in jih zaprli.

V Karakiju je množica Indijcev napadla policijsko stražnico in je zahtevala osvobo-ditev nekaterih aretirancev. Policijski agenti so streljali in ubili dva Indijca in 30 ranili. V Kalkuti in Madrasu in v nekaterih krajih združenih pokrajin, so zopet nastali izgredi. Med demonstracijo v Madrasu so bili ranjeni s kamenjem dva agenta in en oficir. Kljub odredbam in grožnjam oblasti je v mestu še mnogo trgovin zaprtih. Tramvajski promet je bil le delno obnovljen. Vozove spremljajo policijski agenti. Policija je zaplenila na univerzi v New Delhiju dva lesena zaboja, v katerih naj bi bile protiangleške propagandne brosure. Ko so zaboja z avtomobilom peljali na stražnico, je nastala strašna eksplozija. Zdi se, da je bil v enem izmed zabojev peklenjski stroj. Avtomobil je bil hudo poškodovan, sofer, dva agenta in nekaj mimoido-
idocih pa več ali manj ranjenih. Okrog 30 dijakov je bilo aretiranih. V Ahmedabadu je skušalo nekaj mladih Indijcev razbiti kongresno zastavo na občinski hiši, bili pa so aretirani. V dveh krajih tega mesta in sicer pri hiši nekega angleškega trgovca in v okolici neke vojašnice sta eksplodirali dve bombi, tretja pa je eksplodirala v kinu, ki je bil popolnoma razdejan. Žrtev ni bilo, kajtkajta bomba je eksplodirala po predstavi. V neki kazalnici v osrednjih pokrajinah so se kaznjenci uprli. 6 kaznjencev in en jeftniški paznik je bilo ubitih.

Bangkok, 2. okt. s. Po vesteh iz Indije je angleška policija v Brnu el Balasuru ubila 25 oseb. Množica je vzpirlila protestno demonstracijo pred neko stražnico, policijski agenti pa so jo sprejeli s salvalmi. Mnogo oseb je bilo ubitih in ranjenih.

Pozdrav Visokega komisarja bataljonom Črnih srajc „M“ ob prvi obletnici njihove ustanovitve

Ljubljana, 2. oktobra. Ob prvi obletnici ustanovitve bataljonov Črnih srajc »M« je Visoki komisar večeraj dopoldne sprejel v Vladni palači Poveljnika in oficirje ljubljanskega oddelka.

Po kratkih pozdravnih in vdanostnih besedah Konzula Gelorminija je Eksc. Grazioli tovariško in s čestitkami pozdravil pomenne bataljone, ki tukaj, kakor dru-

god, s svojim junaškim obnašanjem in s svojimi plemenitimi krvnimi žrtvami dokazujejo, da so v vsakem trenutku zvesti povelju Duceja: »Verovati — Ubogati — Boriti se.«

Visoki komisar je ob zaključku ukazal »Pozdrav Duceju«, ki mu je odgovoril grogovito: »A noi!« (Nam) prisotnih.

Proslava obletnice ustanovitve bataljonov „M“ Posenen pozdrav Poveljnika oddelka bataljonov „M“ Zveznemu tajniku

Ljubljana, 2. oktobra

Ob večerajšnji obletnici ustanovitve bataljonov »M« je Poveljnik oddelka skupno s svojim štabom dopoldne ponesel Zveznemu tajniku pozdrav legionarjev »M«, ki operirajo v Sloveniji proti partizanskemu komunizmu. Konzul Gerolmini je naslovil na Zveznega tajnika naslednjo poslanico:

»Zvezni tajnik! Z udanostjo junaškega Predvečera moji legionarji »M«, ki hočejo biti njegovi vredni nadaljevalci — v premljenosti in resnobni dnevni akciji — z najčistejšim duhom poštrevnosti in v visokim smislu za pravičnost, pozdravljajo ob zori drugega leta ustanovitve in Tebi po mojem posredovanju Stranko, od katere so sprejeli vero v borbo in gotovost v zmago. Ponosni na zaupano jim čast in prekaljeni od trdega življenja in več vojskah, so pripravljeni lotiti se vsega in dati vse v svetem imenu Duceja — Giuseppe Gerolmini.

Zvezni tajnik je tako odgovoril tudi v

imeni ljubljanskih in pokrajinskih Črnih srajc:

»Zahvaljujem se Ti za Tvojo vzvišeno poslanico in Te prosim, da izročiš v mojem imenu in v imenu ljubljanskih Črnih srajc najponosnejši in tovariški pozdrav Tvojim hrabrim legionarjem, ki tudi v teh deželah znova potrjujejo dnevno svojo vrednost, svoje navdušenje in svojo neugasljivo vero v besedo Poveljnika in v bodočnost Domovine.

V tem prvem letu življenja so legionarji »M« držali zvestobo povelja in se pokazali vredni muslimanskega okrasa, ki krasi njihov črni plamen, simbol drznosti in železne volje do zmage.

K njim, k Padlim, ki jim kažejo svetlo pot, gre danes moja borbeni misel z željami za vedno večjo slavo, v imenu Duceja, do gotove, velike Zmage.« — Orlando Orlandini.

Zvezni tajnik je razen tega poslal hrabrim legionarjem »M« darila v imenu ljubljanskih Fašistov.

V partizanskem ujetništvu

Ni še dolgo, kar smo objavili poročilo ljubljancina, ki so ga zajeli partizani, ga odvedli s seboj ter ga skoro dva meseca »osrečevali« s komunističnimi pridigami, težkim prisilnim delom in slabo, nezadostno hrano. Danes imamo pred seboj izpovedi enega njegovih sotrpnikov, ki je bil od komunistov zajet in odpeljan ob isti priliki, a potem dodeljen neki drugi skupini. Tudi njegovo poročilo riše o moralnih in materialnih razmerah med partizanskimi komunističnimi oddelki enako porazno sliko, ki mora dokončno odpreti oči zadnjim, še tako zakrknjenim simpatizerjem. Glasi se:

Ko so nas partizani ujeli, so nas celo noč vodili po meni neznanih potih. Zjutraj šele so nas ustavili pri mlinu in žagi ob neki vodi. Dobro so nas zastražili in nam rekli, da bo vsak ustrelen, kdor bi skušal pobegniti. Bilo je to 29. junija t. l. K nam so prihajali nato trije partizani in so nam drug za drugim držali govore. Vsak govor se je končal s tem, da bo vsakdo za najmanjši prestopke ustrelen. Nato so nam pobrali legitimacije in denar. Svoje sili sem zadnji trenutek še skril v pas. Silili so nas in prigovarjali, naj se gremo z njimi boriti, toda niso dosegli zaželenega uspeha. Nato so nam dali na razpolago, da gremo domov ali delati ali pa se z njimi borimo. Ker jim nisem zaupal, sem si takoj mislil, da teh, ki bi šli radi; domov, sigurno ne bi izpuščili, temveč jih bodo držali tako strogo, da bo nemogoče uiti, če jih ne bodo celo postrelili. Ker sem še tedaj sklenil, da bom, čim bo prilika, ušel, sem zaenkrat izbral lepo srednjo pot in se javil za delo.

Naporni nočni pohodi brez hrane

Zvečer so nas odpeljali naprej in nam pred odhodom še zabijali, da bo vsakdo, ki bi skušal med potjo uiti, ustrelen, sicer pa na beg gotovo nihče ni mislil, ker smo bili še vsi silno preplašeni. Ponoči smo prišli do vasi Zgornja Otava. Tu so nas dobro zastražili in tu smo tudi prespali noč. Na vse zgodaj so nas zbudili in nas odpeljali v neki gozd, kjer smo morali čakati ves dan. Nihče nas ni vprašal, če smo žejni ali lačni, šele zvečer smo dobili vsak nekoliko koruznega močnika. Naslednjega dne so nas peljali prekoiške.

Tako je šlo kar naprej. Jedli smo enkrat na dan ali pa še to ne in še tisto, kar smo dobili, je bilo pripravljeno bolj za svinje kakor za ljudi. Pri Ponikvah so nas v noči 1. julija vodili preko proge, potem ko so zelo pomnožili stražo. Dne 1. julija dopoldne so nas pripeljali v neki gozd blizu Kompolje. Nas zastražili in pustili tam do večera. Zvečer smo dobili malo hrane, nato pa smo zopet korakali vso noč. Bil sem od slabe hrane in napora že tako slab, da sem se kar opotekal.

Dne 2. julija smo prišli okrog 11. v Stari Log. Tu so nas namestili v skednjih in postavili okoli in okoli stražo. Res je, da smo tu dobili trikrat na dan hrano, toda bila je tako redka, da je bil zelo srečen, kdor je zasledil v tekočini par fižolov. Partizani pa so hodili okoli nas nam govorili o tovarištvu, kadili cigarete, toda nihče se ni spomnil, da tudi izmed nas kdo govtovo rad kadi. Seveda smo bili potem, ko so nam pobrali denar in dokumente od njih popolnoma odvisni.

Na prisilnem delu

Ker smo bili lačni, smo trgali še nezrelo sadje, toda tudi tega nam niso dovolili in so nam zagrozili, da bo vsakega, kdor bi utrgal samo še eno jabolko, »povohala matilda« (partizanski strokovni izraz, če koga ubijejo). 13. julija so nas razdelili in sicer po večini take skupaj, ki se od prej niso poznali. Celo brate so ločili.

Mene so poslali z menij popolnoma neznanim ljudmi. Vse nas je bilo 15. Še istega dne so nas pripeljali v Podstenice, seveda dobro zastražene. Tu smo morali odslužiti delati. Sprva smo, do 18. julija, nosili hlode in kopali zemljo; delali smo zaklonišča. Z nami so postopali tako, kakor bili njihovi sužnji. Kakor hitro se je kdo ustavil, da bi se odpočil, ga je že nagel partizan, ki je nadzoroval delo, mu preprekel vsa živalska imena, od osla naprej, končal pa s tem, da ga bo dal ustreliti. Ustreliti koga, je bilo pri partizanih sploh zelo častna zadeva in so se s tem, koliko so jih že postrelili in zaklali, zelo ponašali in si šteli v čast. To je pač dokaz partizanske »srčne kulture«. Med partizani so bili povečini ljudje brez eksistence, ki so na tak način; hoteli priti do oblasti, toda to jim ne bo uspelo, ker mora vsak pošten in razumen človek obsojati tako razbojniško ravnanje.

Boji na Novi Gvineji

Shanghai, 2. okt. d. V večerajšnjem vojnem poročilu trdi vrhovno poveljništvo zavezniških sil za jugozapadni Pacifik, da so zavezniške čete ponovno osvojile naselje Nauru na južnem pobočju pogorja Owen Stanley (42 milj severno od Port Moresbyja na Novi Gvineji). Poročilo iz Melbourne slika osvojitve kraja Nauru kot poseben uspeh angleško-ameriških oboroženih sil, kasnejša poročila iz Sidneya pa so previdnejša in ocenjevanju tega uspeha in svare pred pretiranim optimizmom, ki je zavladal po prvi vesti o zavzetju Naura. Dodatna poročila iz Sidneya namreč naglašajo, da so Japonci prav verjetno prostovoljno evakuirali to svojo sprednjo postojanko pred Port Moresbyjem, ker Nauru pač ni bil, kakor se je naknadno izkazalo, dovolj močno utrjen in je bila razen tega njegova lega precej neugodna za oskrbovanje, posebno v primeru pričakovane zavezniškega protinapada. Zaradi tega so se japonske čete, pravilno presojajoč položaj, pravočasno umaknile in zavzele nove močnejše postojanke bolj zapadno od Naura na pogorju Owen Stanley. Zadržna poročila iz Sidneya tudi pravijo da Japonci niso pustili za seboj znatnih količin vojnega materiala, iz česar sledi, da je bil umik izvršen povsem po načrtu, brez sleherne naglice. Podrobna poročila o nadaljnjem razvoju operacij na pogorju Owen Stanley še niso na razpolago.

Aluti trdno v japonski posesti

Tokio, 2. okt. d. Posebni dopisnik japonske poročevalske agencije Domei, dodeljen japonskim mornariškim silam na Aleutih, javlja iz otoka Kiska, da je na otoku že zavlada la prava zima. Otok Kiska, ki je brez slehernega drevesja, je že pokrit z debelo snežno odejo. Z zimo je nastopila tudi gosta megla, ki je na Aleutih zelo pogosta in prihaja nad otočje zlasti z Berinskega morja ter s severnih predelov Pacifika. Japonski poročevalec pripominja, da je japonska posadka na otoku Kiski v stalni pripravljenosti za primer morebitnega pojava ameriških sil, da bi se zopet polastile otoka. Otok Kiska je v Aleutski skupini strateško zelo važna točka in meri pri širini 5 milj približno 25 milj v dolžino.

Povratek Attleeja iz Kanade v London

Stockholm, 2. okt. d. Iz Londona javljajo poročevalci švedskih listov, da se je večeraj z letalom vrnil iz Kanade v London namestnik angleškega ministrskega predsednika in državni sekretar za dominione, major Clement Attlee. Hkrati je spela v neko britansko luko posebna kanadska vojaška misija, ki ji po informacijah švedskih poročevalcev načeljuje kanadski vojni minister.

Nesreča poveljnika urugvajskega letalstva

Buenos Aires, 2. okt. d. Iz urugvajske prestolnice Montevidea javljajo, da se je v letalski nesreči ubil vrhovni poveljnik urugvajskega letalstva Curbeloy. Curbeloy je pilotiral nov tip vodnega letala tipa »Sikorski«. Ko se je z njim spuščal na morje v montevidejski luki, se je nenadoma odlomil eden izmed čolnikov, naka se je letalo preukrcnilo in potopilo, še preden se je Curbeloy utegnil rešiti iz »abine«.

Izpred vojaškega sodišča

Vojaško vojno sodišče vrhovnega poveljništva Oboroženih sil za Slovenijo in Dal-mazijo, odsek Ljubljana je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti:

1. Okteti Zorki, hčeri Josipa in Marije Doljaj, roj. v Brestovici 17. IV. 1924, bivajoči v Ljubljani, Korosčeva ulica 30, in

2. Pratak Olgi, hčeri Ignacija in Jost-pine Simončič, roj. v Rajhenburgu 17. V. 1924, bivajoči v Ljubljani, Bernekerjeva ulica 48; obe v zaporu.

Obdolženi sta a) sodelovanja pri premišljenem uboju (čl. 110, 575, 577, št. 3, 61, št. 4 kaz. zakonika, ker sta v času pred 2. avgustom 1942 povzročili smrt neke Jegermanove, ki je bila že prej ranjena s strel iz pištole, ki jih je sprožil neki sedaj že pokojni Pokovec; b) prevratne družbe (čl. 4. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941), ker sta v dobri pred 2. avgustom 1942 sodelovali v družbi, naperjeni za nasilni prevrat obstoječega gospodarskega, političnega in družabnega reda v državi; c) udeležbe pri oboroženem krdelu (čl. 16. omenjene Ducejeve navedbe), ker sta sodelovali v oboroženem krdelu in sta se ponudili za izvršitev zgoraj omenjenih dejanj; d) nedovoljene posesti orožja in streliva (čl. 2. Ducejeve navedbe z dne 2. X. 1941), ker sta v zgoraj omenjenih časovnih in krajevnih okoliščinah nosili in bili v posesti orožja in streliva brez predpisane oblastnega dovoljenja.

Iz teh razlogov ju je sodišče na osnovi zakonitih določb spoznalo za krivi zločinov pd b), c) in d) ter ju obsodilo v do-smrtno ječo, stroške in zakonite posledice s trajno zabrano javnih služb in z zakonitim preklicem.

Sodišče je odredilo, da se pričujoča sodba objavi v »Piccolu« in v »Jutru«.

Na temelju čl. 479 kazenskega zakonika je sodišče obtoženici oprostil krivde po a), ker: nista izvršili dotičnega čina.

Ljubljana, 28. septembra 1942.

mogoče. Nismo pa orožja hoteli sprejeti ter smo se izgovarjali vsak na kakšno bolezen ali hibo.

To trezno, žalostno poročilo razkriva vso obupno globino zablode in strahoto nesreče, v katero je bil zabredel del naše mladje, na vso srečo le majhen del. Naivno romantične predstave o partizanskih borbah, ki so jih nekateri prej imeli pod vtisom brezvestne, a spretno komunistične propagande, so prav vse splahnila v nepopisnem razočaranju, ko so mladeniči pogledali v obraz kruti in odvratni resničnosti, vse drugačni od gostobesednih obljub in vab. Njihova pričevanja po srečni rešitvi iz komunističnega duhovnega in telesnega pekla morajo ne le pretrpeti, temveč spremeniti v najostrejšega nasprotnika komunistične zablode vsakogar, kdor si je ohranil vsaj trohico zdravega razsodka, človečanskega čuta in zavesti odgovornosti do svojcev in do svojega naroda.

Skrb Visokega komisarja za prehrano Ljubljane

Nenadni poseti na živilskem trgu in nekaterih prehranjevalnih podjetjih

Ljubljana, dne 2. oktobra

Davi, v zgodnjih jutranjih urah je izvršil Visoki Komisar nekoliko iznenadnih obiskov našim trgom in nekaterim zavodom, ki se bavijo s prodajo in dobavo živil.

V spremstvu podžupana Com. Tranchide se je Ekscelencja Grazioli napotil okoli 8. ure na glavni trg za zelenjavo. Ko se je uveril o razpoložljivosti blaga na trgu semen, se je v spremstvu nadzornika prehranjevalne službe ustavil pred mnogimi stojnicami in pregledal izloženo zelenjavo ter povprašal prodajalke za zanimanjem po njihovih morebitnih težkočah in pritožbah, ki bi jih imele te gospodinjice v svrhu zboljšanja različnih panog živilske dobave.

Visoki Komisar je tudi vprašal mnoge prodajalke, ki so mu rade volje predložile težave razne vrste, ki ovirajo intenzivnejšo dobavo zelenjave na trg.

V zvezi s tem je Visoki Komisar takoj ukrenil, da se naj prouči možnost za ustanovitev zbirališč zelenjave in sadja izven mestnega pomerja. Od tod bi se tako blago lahko dobavljalo na trg z avtomobili. Obenem je takoj odločil, da se naj taka zbirališča ustanovijo tudi po večjih krajih naše Pokrajine.

Za pospeševanje preskrbe

V teku svojega obiska je dal navodila tehničnemu osebju, naj stori vse mogoče, da se olajša preskrba občinstva, pri čemer je imel pred očmi zlasti potrebe manj imovnih. Ko je Ekscelencja obšel prostore sedaj dogotovljenega ribjega trga, se je napotil v trgovine nekaterih grozistov z zelenjavo in sadjem, ki so mu takisto razložili svoje potrebe. Visoki komisar je priznal nekaterim prošnjam upravičenost in ukazal, da se naj takoj izvede vse potrebno, da bodo grozisti lahko v direktnem stiku z virom proizvodnje, s čimer se bodo olajšale dobave po cenah, ki jih ne bodo obremenjevali stroški posredništva.

Dokler se je vršil obhod, je vest o nenadni inspekciji izzvala živo zanimanje med ženami iz ljudstva, ki so bile na trgu in marsikatera izmed njih se je približala Visokemu Komisarju, da mu potoži svoje težave in da se mu zahvali za zanimanje, ki ga Ekscelencja izkazuje za potrebe ljudstva.

Po odhodu s trga je Ekscelencja Grazioli posetil sedež Zveze kmetijskih združenj, kjer ga je sprejel kmetijski nadzornik dr. Rigoni s svojim sodelavcem dr. Inghirantjem ter ravnatelj Radanovič. Slednji je predstavil Visokemu Komisarju uradništvo zve-

ze ter mu naslovil prisrčen pozdrav, izrazil hvala za najširši krogov, ki imajo koristi od zveze, za zanimanje, ki ga je Ekscelencja vedno pokazal za kmetijske zadruge in za naklonjenost, s katero je zasledoval delovanje zveze.

V Gospodarski zvezi

Ekscelencja Grazioli je v svojem odgovoru potrdil svoje živo zanimanje za delo zveze in izrazil prepričanje, da se bodo naloge izvrševale z vestnostjo in zanesljivostjo, ter da se bo zveza izkazala vedno vredna pomoči in podpore. Ko si je ogledal urade, je Visoki komisar hotel videti tudi skladišča, kjer se je ustavil ter govoril z nekaterimi težaki, vprašujoč jih o njihovem delu, o njihovi mezdji in o njihovih družinah. Med odhodom, je Ekscelencja posetil tudi skladišča kmetijske zadruge, kjer se je zlasti zanimal za razdelitev krompirja in drugih pridelkov. Hotel si je ogledati tudi kmetijsko kuhinjo, ki je nameščena na prvem nadstropju poslopja ter je zaprosil za podatke o sestavi živil ter o cenah testenin. Izjavil je svoje zadovoljstvo zaradi snage in reda, ki ga je ugotovil v obecnici, kjer vsak dan obeduje po nizki ceni okoli 150 oseb.

Proti deveti uri trideset minut je Visoki Komisar dospel do centrale za zbiranje mleka. Preden se je začel ogled naprav, je Visoki Komisar želel biti na tekočem glede ukrepov Prevoda za preskrbo z mlekom tistih, ki imajo pravico nanj. Med tem posetom je odredil, da se naj ojači akcija za ustanovitev zbirališč izven mestnega pomerja ter v drugih delih pokrajine, da bi se na ta način Ljubljani zagotovila neobhodno potrebna količina mleka. Visoki Komisar se je osebno prepričal o ustvarjenosti organizaciji za nadzorstvo, da se zagotovi občinstvu, ki je opremljeno s potrebnim dovoljenjem, redna dodelitev določenih množin mleka v skladu z dobavami, ki prihajajo na centralo. Tudi tu si je Ekscelencja Grazioli ogledal nekoliko skladišč za razdelitev krompirja in drugih živil grozistom in prodajalcem na drobno ter naprave za zbiranje mleka, za kontrolo, za hlajenje in za razdeljevanje.

Predno je zapustil centralo, je odgovorniku ponovno zabilil svoja navodila, da se mora podvezeti vsak napor, da se pomnoži količina mleka za razdelitev prebivalstvu in da se pospeši kolikor mogoče preskrbovalna služba.

Gospodarstvo

Desetletno delo Italijanskega mobilarnega zavoda

Te dni poteče 10 let, odkar je bil ustanovljen Italijanski mobilarni zavod, Istituto Mobiliare Italiano, ki je, kakor znano, lani tudi v Ljubljani ustanovil svoj podružnični zavod »Emona« (Istituto Agricolo Immobiliare Emona). Ko je pred desetletni leti svetovna gospodarska kriza zajela tudi italijansko gospodarstvo, je morala država podpreti zasebno gospodarstvo, da je težave lahko prebolelo. Tako je nastal poleg Zavoda za obnovo industrije (Istituto per la Ricostruzione Industriale skrajšano IRI) Italijanski mobilarni zavod (Istituto Mobiliare Italiano) kot javno pravni zavod, ki si je nadel nalogo, dati podjetej potrebna dolgoročna posojila proti zastavi nepremičnin, da lahko prebole krizo. Zavod sam je dobil pravico izdajati obveznice, ki se trgujejo na italijanskih borzah.

Ce je italijanskemu gospodarstvu uspelo v kratkem času preboleti težave, ki jih je povzročila svetovna gospodarska kriza, je to v veliki meri pripisati delu tega zavoda. Ko se je italijansko gospodarstvo po naglo preboleli krizi zopet pričelo znova dvigati in razvijati, ni kazalo likvidirati ustanovo, ki se je tako dobro obnesla, zlasti ker so bile zavodu naložene nove naloge. Tako je bil zavod vključen v akcijo za financiranje gospodarstva v kolonijah. Ko pa je izbruhnila sedanja vojna, je prevzel tudi nalogo financiranja vojno važne industrije na še preizkušeni osnovi.

Letno poročilo zavoda navaja, da je v preteklem letu skupna vsota zahtevanih posojil dosegla 1990 milijonov lir; od tega pa je odpadlo na prošnje za sanacijska posojila le 180 milijonov lir. Prošnje je zavod sam obdelal in le majhen del je odstopil podružničnemu zavodu »Consorzio per Suvenzioni su Valori Industriali«, in sicer v primerih, ki je šlo bolj za kratkoročno financiranje in kjer so bile ponudene garancije v vrednostnih papirih. Tudi pri ostalem financiranju industrije je zavod sodeloval z drugimi denarnimi zavodi, zlasti kar se tiče kratkoročnega vmesnega financiranja.

Po bilanci z dne 31. marca so znašala vsa posojila zavoda samega in podružničnega zavoda, dana podjetjem proti zastavi nepremičnin, preko 13 milijard lir. Poseben oddelek zavoda se peča z dajanjem hipotek na ladje. Delovno področje tega oddelka bo postalo zlasti važno po vojni, ko bo pričela Italija izvajati svoj velik program za gradnjo novih ladij. Zavod je prevzel tudi vse funkcije dosedanjega zavoda Istituto per il Credito Navale, ki je stopil v likvidacijo. V teku leta 1941-42 je zavod izdal za 1133 milijonov lir lastnih obilicij in se je s tem obtok obilicij povečal na 2629 milijonov lir. Za solidnost zavodovega poslovanja pa je značilno, da je v teku preteklega leta 1941-42 od ogromnega zneska danih posojil postala dubiozna le ena sama postavka v sorazmerno majhnem znesku 400.000 lir, medtem ko je čisti dobiček pri glavnici 165 milijonov lir dosegel 61,2 milijona lir (prejšnje leto 25,4).

Gospodarske vesti

— Pospeševanje ribolova v Italiji. Nedavno smo poročali o znatnem povečanju ribolova v Italiji, ki se kaže zlasti v narasli količini morskih rib, poslanih na ita-

lijanska tržišča. Poročali smo tudi že o nekaterih ukrepih za nadaljnje povečanje ribolova. Sedaj poročajo iz Rima, da je v teku akcija za uvedbo plinskih generatorjev v ribiških ladjah. V ta namen je ustanova Ente Nazionale Educazione Marinarja uredila v najvažnejših središčih ribolova, 30 strokovnih šol za uporabo motorjev na na ribiških ladjah.

— Opozorilo vsem imetnikom centralnih kurjav. Kdorkoli uporablja goriva (premog, koks ali drva) za centralno kurjavo (tudi etažno), mora do 8. t. m. prijaviti Pokrajinskemu svetu korporacij, urad za kurjavo, v Ljubljani, Beethovnova ul. 10, naslednje podatke: 1. Izvor kotla centralne kurjave. 2. Ogrevno površino kotla. 3. Število in čas uporabe morebitnih rezervnih kotlov. Kdor ne bo predložil gornje prijave pravočasno, bo izključen od dobav kurjave.

— Oskrba Hrvaške s svinjsko mastjo. Iz Zagreba poročajo, da je hrvaška vlada z najnovnejšimi ukrepi zamajala prebivalstvu popolno preskrbo s svinjsko mastjo v novem gospodarskem letu. Izdane so predvsem določbe glede pitanja svinj in klanja takih svinj. Vsak kmetovalec lahko na leto zakolje eno pitano svinjo na tri osebe gospodinjstva. OI vsake zaklane svinje pa mora oddati določeno količino masti. Pri zakolu svinje do 90 kg mora oddati 2 kg masti, pri zakolu svinje v teži do 150 kg mora oddati 5 kg masti, pri zakolu svinje v teži preko 150 kg pa mora oddati 10 kg masti. Nadalje je hrvaška vlada prepovedala zakol mladih krav do dveh let starosti ter telet in prašičev do teže 70 kg.

— Volfram in kositer v Španiji. Kakor je znano, se je na Portugalskem v teku seljanje vojne naglo razvila proizvodnja volframa, zlasti odkar so nastale težave pri oskrbi s to važno kovino za izdelovanje najtršeje jekla iz Vzhodne Azije. Nedavno smo poročali, da je spričo narasle proizvodnje, zlasti pa zaradi ogromno narasle cene, celotna vrednost portugalskega izvoza volframa dosegla v prvem polletju letošnjega leta 1 milijardo eskudov, kar predstavlja polovico celotne vrednosti portugalskega izvoza. Sedaj so tudi v sosedni Španiji odkrili ležišča volframove rude in vrhu tega ležišča kositrrove rude. Španska vlada se je prvotno hotela izogniti nevestnostim, kakor so se pojavile v Portugalski, ko je nastopil mrščičen lov za volframom in sicer na ta način, da je uvedla državni monopol za pridobivanje volframa in kositra. Ker pa se je izkazalo, da je za razvoj proizvodnje koristno sodelovanje zasebnega kapitala in zasebne iniciative, je španska vlada selaj ukinila ta monopol in uvedla sistem koncesioniranja za izkoriščanje ležišč volframove in kositrrove rude. Koncesija se izdaja samo španskim državljanom, odnosno družbam, katerih glavnica je izključno v španskih rokah.

Smrt blage matere. Po daljši mučni boleznii je umrla 2. oktobra v Ljubljani gos-pa Ursula Bučarjeva, mati publicista g. Vekoslava Bučarja. Razen njega zapušta še hčerko gđc. Angelo. Obema otrokoma naše najgloblje sožalje! Dan in uro pogreba še sporočimo.

Lov s sokoli v naših krajih

Lov s sokoli se je izvajal na vzhodu, zlasti na Kitajskem in Japonskem, že dva do tri tisoč let pred Kristom. Razne kane je spremljalo na lov po deset tisoč sokolov, jev in pticarijev. Seveda se je razdelila ta množica lovcev na manjše skupine, ki so štele po 200 do 300 mož. Ker ni manjkalo divjadi, je bil plen ogromen.

Dobre sokole, zlasti sokolice (samice so za lov boljše kakor samci), so plačevali drago. Pri mnogih azijskih narodih niso veljali manj ko najboljši konji. Pri Kitajcih, kjer je bilo sokolovanje posebno razvito, je lastnik dobrega sokola-lovca rajši prodal svojo ženo, kakor da bi se ločil od vdane- ga lovskega pomočnika.

Med poklani so se vladarji skoraj najbolj razveselili podarjenih sokolov. Turski sultani so radi nalagali med darjati tudi oddajo sokolov. Tako na primer si je izgovoril Carigrad leta 1504. od rumunskih knezov tribut 4000 turskih zlatnikov, 40 moldavskih konj in 40 sokolov.

Medtem ko so umeli azijski narodi, kakor sem prej povedal, že v prav starih časih šolati sokole, se je začelo razvijati sokolarstvo v Evropi razmeroma pozno. Toda že Karel Veliki je izdal zakon o varstvu sokolarstva in Friderik II. je bil tako vnet sokolar, da je napisal v latinskem jeziku delo De arte venandi cum avibus (O umetnosti lova s pticami).

Kako so cenili sokole-lovce, naj priča tole: Kdor je ukradel na Nemškem solanega sokola, je moral trpeti, da mu je sokol super testones, torej na modu, razkljuvati šest urn mesa. Vsekakor neprijetna kazen, če je kljunil na stran ali pregloboko! Kdor je ukradel psa, je moral temu le zadnjico popeljati. Angleški kralj Edvard III. je do- ločil za tatvino izučenega sokola celo smrtno kazen.

Sokolarstvo je v Evropi najbolj cvetelo od 14. do 18. stoletja, ko je bilo številno sokolovjakov precejšnje. Sokolarstvo so se vdajali tudi duhovniki s tako vneto, da so jim morali ta šport prepovedati cerkveni zbori.

Posebno sloveča šola sokolov-lovcev je bila na Flandrskem v Valkenswaardu. Zra- ven takih šol so imeli čaplinjake, gošča čapli, da je bilo dovolj teh ptic za lovne vaje sokolov pri roki.

Ker se je smatralo sokolarstvo za izreden lovski šport, so pristevali čapli k visoke- mu lovu.

Sokolov za šolanje pa ni bilo nikdar pre- več. Iz Valkenswaarda so hodili ponje celo na Norveško in Islandsko. Zlasti ta otok je dal dobre sokole-lovce.

V 18. stoletju je prišlo v večini Evrope sokolovanje iz mode. Do naših časov se je obdržalo v Evropi na Angleškem. Na Nemškem in Francoskem ter po nekaterih drugih pokrajinah zapadne Evrope ga skušajo oživiti posebna sokolarska društva. V jugo- vzhodni Evropi, Aziji in Afriki se pa še bavijo s sokolovanjem, zlasti v revnih kra- jih, kjer si ne morejo nabaviti pušk, in tam, kjer je nošnja strelnega orožja prepovedana.

Da je prišlo sokolarstvo iz mode, temu je krivo obdelovanje vedno večjih zemelj- skih površin, s čimer je v zvezi zmanjšanje števila divjadi, in moderno pogozdovanje, kajti za lov s sokoli so potrebne ravnine. Kjer so v bližini teh gozdov, so večkrat ne vrne k svojemu gospodarju tudi šolan sokol. Največ je pa pospešil propadanje sokolarstva razvoj orožja. Pri modernih zrnjavah so sokoli-lovci nepotrebni.

Sokolov je nad 80 vrst. Vse pa niso dobre za lov. Dobri, spretni letalci so vse vrste, a vse niso dovolj ostri in okretni udarniki. Nekatere vrste kažejo tudi premalo vdanosti in privrženosti ter se kljub šoli nerade vračajo k sokolarju.

Pričevanje o sokolovanju pri nas

V naših krajih smo imeli sokolarje še v 18. stoletju. Steinberg pripoveduje v svojem opisu Cerkljskega jezera, da so se knezi Eggenbergi radi zabavali na odtoknem Cerkljskem jezeru z lovom prepelice s pomočjo izučenih sokolov. V hitro zrasli jezerni so se namreč skrivale številne jate prepelice, katerih ni manjkalo tudi na sosednjih njivah.

Steinberg pravi, da je nalovil knezu An- tonu Eggenbergu eden njegovih lovcev mno- go sokolov in da jih je knez pošiljal za poklon na cesarski dvor na Dunaj. Lov so- kolov opisuje takole: Lovci si napravijo kraljico v zemlji in napne pred tem mrežo-zaklopnico. V njeno sredo priveže goloba, ki ga s pomočjo vrvice lahko pri- pravi do vzlata. Če zagleda v zraku krožeča ujeda goloba, se spušča vedno nižje, dokler se ne vzdigne prestrašeni golob. Tedaj za- grabi sokol goloba s kremplji in s kljunom,

a pade z golobom vred na zemljo. Med tem padanjem priteza lovec, kakor hitro more, vrvice, na kateri je golob privezan dokler ne začne ujeta na zemlji načenjati svojega plena, v katerega se je s kremplji zasadila. Ko spravi lovec z natezanjem vrvice ujedo pod mrežo, sproži to da se zapre.

Zanimivo je, da je sto let pozneje opisal holandski general Ardes enako lov sokolov v Valkenswaardu. Pristavlja je le to, da so se posluževali tamkajšnji lovci sokolov ve- likega srakoperja, da jim je naznanjal s svojim vresčanjem bližanje ujede. Priveza- nega so imeli nedaleč od goloba.

Steinbergovo delo je napisano v nem- škem jeziku in govori o Falken, ne da bi bila natančneje označena vrsta. K vrsti Falken pa spada mnogo ujed. Mislim, da imam prav, če trdim, da so Steinbergovi Falken iz okolice Cerkljskega jezera naši kragulji, ki so drzni napadalci ter spretni letalci in katerih se ne manjka pri nas. Če kragulj že ni vedno lačen, je pa vedno pri- pravljen na morjo. Preganja in lovi vse letočno od divjega petelina do vrabca in vse sesalce, katerim more biti kos.

Ukroten v šolanje tega družna je člo- veka vedno mikala. Stari sokolarji so ga zelo cenili, kakor ga še dandanes cenijo azijski.

Za sokolarjenje v naših krajih govori tu- di način, kako so lovili naši stari pticariji brinovke z narejenimi sokoli. Na rebri pu- sto se dvigajočega grča so zabodli v vrsti brinje, med katerimi so razpletli mreže. Na primerno visokem drevesu so postavili lese- nega sokoba, ki so ga s primerno napravo lahko spustili nad brinje, ko so se na tem nabrale brinovke, privabljen z vabljivkami v brinju. Sokoba so se brinovke prestrašile in se skrhle v brinje, kjer so se zapletle v mreže ali so se dale rajši z roko poloviti, kakor da bi se vzdignile v zrak, kjer so se bale skobčevih krempljev.

Kako so naši ljudje učili sokobe

Knezi Eggenbergi so lovili s sokoli, torej s pticami iste vrste, kakor so jih uporabljali in jih še uporabljajo za sokolovanje na Balkanu, zlasti ob ustju Donave.

Lovci Eggenbergovi so bili domačini, ka- kor pričajo njihova imena. Da bi si Eggen- bergi nabavljali v tujini solane sokobe, ni verjetno pri množici kraguljev in sokobev v njihovih loviščih. Prepričan sem, da niso njihovi lovci le lovili sokolov, ampak so jih tudi učili. Da bi jih pa šolali po načinu nemških sokolarskih šol, ne verjamem, ker je ta način premalo preprost za naše ljudi. Pač pa mislim, da so jih učili na način, ki je bil in je še v navadi na jugu, kamor so prihajali naši ljudje s svojimi gospodarji kot vojščaki, saj je rožljalo orožje v obdonav- skih deželah skoraj neprestano.

Tu pa so učili in še uče sokole-lovce ta- kole: Sokolar poišče gnezdo skobcev. Ko

vidi, da bodo mladiči kmalu godni, razpne nad gnezdom mrežo s širokimi okenci, da ne morejo godenčiči odleteti, stari jih pa lahko ptajo. Mladiče poberejo z gnezda šole popolnoma dorasle šole se takoj pri- ne. Sokobec dobi na nogo jermenček in ga priveže na vodoraven drog sokolov kar v stanovanju, tako da sta čim več skupaj. Za hrano dobiva sokobec mrtve ptice vedno ob istem času. Nekako v desetih dneh se navadi sokobec gospodarja. Zdjaj mu začne ta kazati na razdaljo 1 do 1 in pol metra živega ptička, na katerega naj bi se sokobec zakadil. Ker je požrešen, se nauči tega v enem tednu. Vsakega zadavljenega ptiča sme sokobec požreti. Ko pokaže sokobec za- dostno spretnost in udarnost v teh vajah, ga privežejo na 5 do 6 metrov dolgo vrv. Gospodar vzame sokoba na dlani, pred njim pa nese nekdo drug v primerni raz- dalji tudi na vrv privezanega ptiča-vadnika. Tega spusti, da vzleti, za njim pa začne sokolar sokoba, da bi ptiča zagrabil. Vaje se vrše ob času vsakdanjega krmjenja in trajajo nekako teden dni, po potrebi pa več.

Ko zna sokobec te vaje dobro, se začne lovne vaje. Pes-ptičar prepelice, sokolar pa začne za njimi na dlani sedečega, ne privezanega sokoba. Ima pa na nogo jer- menček, da se čuti privezanega. Če ujame sokobec prepelico, jo lahko požre kot prvo na prostem ujeto. Ako pa slabo napade in mu prepelica uide, so potrebne nove vaje brez psa, po potrebi v zaprtim prostoru. Z dobro izšolanim sokobem ujame tak baikanski sokolar na dan 40 do 50 prepelice, s čimer si znatno podpre svojo sicer bomo mizo. Ob koncu dnevnega lova dobi sokobec vedno zadnjo ujeto prepelico za hrano.

S sokoli love le ob času selitve prepelice, ko jih je mnogo. Po končani selitvi izpusti sokolar sokoba, da mu ga ni treba hraniti čez zimo. Tudi so na novo izšolani sokobi boljše ko stari. Čez tri leta so sokobi za lovsko rabo slabi.

Solanje na ta način je preprosto, poceni in ne pozna orožja nemške sokolarske šole, kakor so: sokolarska torba, kapica, perut- njača za zopetno privabljenje sokola, razno jermenje in rokavice.

Eggenbergi so podili in naganjali prepe- lice s kodri in z malimi prepelčarji.

Prepelice je bilo v prejšnjih stoletjih ob selitvi pri nas polno. Valsvor poroča, da so preplavljale v jeseni kočevska vija v takih jatah, da jih je nalovil knez Turški sredi 17. stoletja v treh tednih nad 3000. Ali jih je lovil z mrežami ali s sokoli, ali jih je tudi streljal, tega ne pove.

Kočevska tla so vabila k sebi prepelice, ker so sejali Kočevarji mnogo prosa. Na žitnišču se pa prepelice najrajši pase.

Se pred nekaj leti so prihajale ob selitvi prepelice v lepem številu na naše Barje. Bile so večje ko domače. Zdjaj ni ne enih ne drugih mnogo, komaj toliko. Da nam po- čajo, da je pet peti, pet peti do našega groba.

D. J. L.

Delo v zaledju vzhodne fronte

Celovški dnevnik »Kärntner Zeitung« je pred dobrim tednom objavil zanimivo pismo korškega rojaka arhitekta Mistelbauerja, ki se s svojim podjetjem muči v Ukrajini:

Draga »Kärntner Zeitung«! Pred dnevi sem te spet videl. Čeprav je številka stara že več ko sedem dni, sem bil zelo vesel, da sem spet lahko čital domače časopis. Zdjaj sem s svojimi uslužbenci zaposlen v Ukra- jini. Nahajamo se v majhni vasi Jarun, nekaj 80 km zapadno od Zitomira. Vsem se nam dobro godi. Dela imamo čez glavo — v kmetijstvu in tehniki. Med drugim mo- ramo zgraditi šolsko poslopje in pozidati stanovanjsko hišo za okroglega kmetijske- ga vodjo. Dalje moramo napeljati vodovod ter urediti kopalnice in umivalnice. K temu pride še cela kopa drobnih želja, ki jih vsi hočejo imeti izpolnjene. V glavnem povsod manjka opreme. Načrti so hitro iz- gotovljeni, delo samo pa le počasi napre- duje.

Če hoče človek izvršiti kako delo, na primer, vodovod, ali če začne graditi novo stavbo, se mu od kraja zdi, da ne bo mo- goče dobiti potrebnega stavbnega gradi- va. Pa če se človek delj časa nahaja tu, spozna, da leži razno gradivo v okolici na- pol izgotovljenih stavb ali pa je kar na planem razloženo, preraslo s plevelom. Na- zadnje pa porabimo tudi staro gradivo raz- padlih poslopj. Na ta način je naš polir v kratkem času »organiziral« potrebne že- lezne cevi, nad tucat travcev, celo množico stavbnega lesa, nove in stare opeke, pa tu- di nekaj okroglega železa.

Kljub temu pa se moramo boriti z vse- mi mogočimi težavami, ki jih v domovini

ne poznamo. Želje, na primer ni, a po- magamo si tako, da žico sekamo na 8 cm dolge kose, ki jih na koncu priostimo. Ti želji sicer niso lepi, pa vendar drže. Sploh je tu zelo malo orožja, a kolikor ga je, je obrabljeno ali pa neuporabno. Tako mo- ramo, na primer, vodovodne cevi pošiljati do bližnje traktorske postaje, da dobe po- trebne navoje. Deske so zelo iskane, toda redko blago. Podjetnik v kraju me je te- den dni vlek s praznimi obljubami, a ko sem uvidel, da ni nič, sem naložil osem voz starih tramov in jih poslal na najbli- žjo žago. Tam mi bodo našagali lesa za ob- janje in za odranje. Tako dnevi kratkočasno minevajo, zmerom je polno sprememb in to je vsekakor lepo in zanimivo. Razen tega delamo načrte za nove stavbe, ki jih bomo izgovarjali v modelu.

Zadnje mesece sem spoznal mnogo ljudi, ki so prišli iz rajha na vzhod vršiti svoje dolžnosti. Vsakdo zastavi svojo delovno si- lo in celega moža, da premagamo mnoge težave, ki se javljajo zmerom nove. Gre sicer sorazmerno počasi, a napredek je vi- den. Načelo, po katerem živimo se glasi: — Ne jezi se, le tudi se! — Ne sprašujemo kako, ampak samo, kaj. Če pod temi pogo- ji pregledamo delo, ki smo ga v enem letu izvršili v tej ogromni deželi, smo v resnici lahko zadovoljni. — Pokrajina sama je le- pa. Vas, v kateri se nahajamo, je zelo raz- sežna. Male, s slamo krite kmečke hiše se skrivajo med visokim drevjem. V prazni

glenu ozadje mnogokrat moti. Med deli so najboljšji njegovi portreti, na katerih je rad pokazal nekoliko domače pokrajine.

Imel je malo učencev in več učenk. V slovenski likovni umetnosti ostaja za njim trajna sled.

Naš jezik

Dve časnikijski in še kaj.

»Problem novorojstev.« (Slovenec, 1. VIII. 1942.)

Kakšna so neki starorojstva, Poznamo novorojence in novoporočence, to so pred kratkim rojeni, odnosno poro- čeni. Nova poroka je na primer srebrna, če so izvršili s cerkvenim obredom. Novo rojstvo pa ni nič. Kadar je mišljeno, da se po boleznih, operaciji, po gorski turi ali bi- vanju ob morju osvobodimo in opomoremo, tedaj pravimo, da se kar prerodimo, pre- rojenje.

»Pod Svinjo planino je bil zdijval in hlapca silovito obdelal z rogovi in kopiti.« (Jutro, 12. VIII. 1942.)

Nekako pred dvema letoma sem v »Pro- teus« obrazložil nekemu našemu pisatelju, ki je bil zapisal, da je krava pri molži bre- nila z zadnjim kopitom, da krava ne spada med kopitarje, marveč med parklarje, ker nima kopit, marveč parkla. Tu in tam je prevod iz nemščine. Nemec tudi pri govedu kakor pri konju pozna samo »der Huf« in razločuje takole: slovenski kopitar mu je Einhufer, parklar pa Spaltfuher. Ob na- slednje stavki — oni iz »Proteusa« in da- našnji iz Jutra — pričata, da sta prevoda, ne po slovenitvi. Po slovensko bi se reklo, da je bil obdelal hlapca z nogami (bolje ko s parklji), krava pri molži pa brcnila z nogo (s kravo samo z zadnjimi nogami, s prednjimi pohodi, prav lahko izpustimo, da z zadnjimi).

šolj smo si bivanje lepo uredili. S svojega okna imam razgled proti vzhodu na pro- strana požeta polja. Dermo se v nizko va- lovitosti pokrajini dviga mlin na veter z no- vim poslopjem. Tudi te stavbe se dobro podajajo pokrajinski sliki.

Zdjaj postajajo noči že občutno hladne. Ne bo dolgo, ko bomo morali zidavo usta- viti.

Drobne zanimivosti

Izgube švedske mornarice v vojni. Pred dobrimi tremi leti, 24. septembra 1. 1939., je zabeležila švedska trgovska mornarica izgubo svojega prvega pamika v tej vojni, ki je bil torpediran. Odtlej je švedska iz- gubila že 164 ladij s 418.000 brutoregistr- skimi tonami, ki so bile potopljene po ml- nah ali s torpedi. Vrednost potopljenih la- dij znaša okroglo 300 milijonov kron. Iz- guba na tonah je doslej že večja kakor v prvi svetovni vojni. Tedaj je izgubila švel- ska trgovska mornarica 291.000 brt. v vrednosti 221 milijonov kron. Število v prvi svetovni vojni izgubljenih ladij je bilo sicer večje, namreč 280, toda bile so manj- še in se je med njimi nahajalo tudi okoli 100 jadrnic. Človeške žrtve v treh letih sedanje vojne so dosegle pri švedski mor- narici že 892 mrtvih in so večje kakor v letih 1914—1920, ko je znašalo njih število samo 794.

Veliki Bruselj. Celih 18 samostojnih ob- čin je bilo z nedavno odredbo tudi upravno priključeni belgijski prestolnici. Od 28. septembra je torej Veliki Bruselj uresni- čen, meitem ko je minulo več kakor sto- letje, odkar so se začela prizadevanja v tem smislu. Leta 1836. je bil sprejet prvi sklep mestnega sveta in izražena želja, naj bi se omejen občine združile v eno. Raz- kosnost belgijske prestolnice v 19. uprav- nih območji se je zlasti ob začetku vojne pokazala neprimerna. Težja je bila preskr- ba z živili, težje izvrševanje javnega reda in organizacija zaščite pred letalskimi na- padmi, trpela pa sta tudi socialno skrbstvo in zdravstvo. Veliki Bruselj po odslu- imel 930.000 prebivalcev. Površina se je toliko povečala, da bo kljub upoštevanju vseh zdravstvenih predpisov in regulacijskih na- črtov še vedno toliko prostora za nove stavbe, da se bo v mestu lahko naselil po- drugi milijon prebivalcev. Za prvega župa- na Velikega Bruslja je bil imenovan dose- dani guverner pokrajine Antwerpen Grauls. Njemu stoji ob strani kot pomoč kolegi 12 svetovalcev. Vzpostavitev novega mest- nega sveta je prihranjena za poznejše čase.

Zadnji čas je,

da se naročite na knjižno zbirko »DOBRA KNJIGA«, če hočete prejemati te odlične romane po nižani ceni. Prva knjiga, Mire Pucove izvirni roman »Ti i h v o d a«, je že skoro dotiskana in bo izšla že v prvi polovici tega meseca. Knjiga obsega 280 strani. Tudi nadaljni romani, ki bodo sledili vsak mesec po eden, bodo imeli po 200 do 300 strani. Naročnina je obvezna za tri mesece.

Znižane cene so naslednje:

za naročnike »Jutra« ali »Slovenskega naroda« 8.— lir za broširano in 18.— lir za boljše opremljeno in v platno vezano knjigo;

za one, ki niso naročniki naših listov, znaša cena (zaradi večjih stroškov in kasiranja in dostave) 9.— lir za broširano in 20.— lir za v platno vezano knjigo.

Cene v podrobni prodaji bodo seveda višje, zato pohitite in se naročite na »DOBRO KNJIGO«, če se še niste. Izpolnite naročilni obrazec, ki ga vsebuje ta razpis, prečrtajte v njem, kar ni v skladu z vašim naročilom, izrežite ga in dostavite upravi naših listov v Narodni tiskarni, Puccinjeva 5.

UPRAVI NARODNE TISKARNE

LJUBLJANA
Puccinjeva 5

Naročam se po nižani ceni na romane zbirke »Dobra knjiga«. Prejemati želim — broširane — v platno vezane — knjige.

Knjige bom — po pošti — po vašem inkasantu — v upravi listov — plačeval sproti, torej mesečno, in sicer

kot naročnik — »Jutra« — »Slov. naroda« — po 8.— lir — po 18.— lir; kot naročnik samo na romane »Dobre knjige« — po 9.— lir — po 20.— lir.

..... dne

(Podpis)

Ime in poklic:

Točen naslov:

Kulturni pregled

150. letnica slikarja Mateja Langusa

Neopaženo je poteklo že 9. septembra t. l. 150 let, kar se je rodil v Kamni go- rici slovenski slikar Matej Langus. Oče mu je bil žebjar in tudi bodoči slikar je moral mlad prijeti za klavirno in koviati. V 18. letu je spoznal slikarstvo pri celo- škem slikarju pl. Schreibernu, ki je v gra- du grofa Thurna slikal sobe. Pri njem je Matej Langus potkal na »rata tedaj, ko je v naših krajih Napoleon nabiral vo- jake za ilirski polk in se mu je mladi Kam- nogoričan hotel izmakniti. Schreibers ga je res vzel za vajenca; pri njem se je šest let uril v čopcu. Nato se je naselil v Ljub- ljani in slikal. Prištedil si je toliko denar- ja, da je lahko šel na Dunaj in se vpisal na akademijo, kjer je našel med profe- sorji slovenskega rojaka Franca Kavčiča. Na Dunaju se je tudi seznanil s pesnikom Prešernom in mu ostal do smrti prijatelj. Z Dunaja se je vrnil v Ljubljano na na- dnevni z delom pri svojem podjetju, pre- dščajčo sobno slikarstvo mlajšemu bratu, medtem ko se je sam posvečal umetnosti.

Važno za Langusov razvoj je bilo biva- nje v delu umetnosti — Italiji. Tja je od- potoval l. 1824 in ostal več ko poldrugo le- to. Živel je večinoma v Rimu, obiskal pa je tudi Napoli, Firenze, Perugia, Milan. Ne- kaj časa je ostal v Triestu, nato pa se je zopet naselil v Ljubljani. Vrnil se je z mnogimi kopijami slavnih slikarskih moj- strov in jih je dobrišen del prodal. Poča- si je dobival večja naročila ter se je ma- terialno dokaj dobro uveljavil. Bil mu je 63 let, ko je slikal svod frančiškanske cer- kve v Ljubljani, kar ga je hudo izmučilo.

Praden je delo dovršil, je podlegel nagli bolezni. Umrl je 20. oktobra 1835 v Ljub- ljani. Zapustil je dokaj lepo premoženje in naredil ustanovo za sorodnike in kam- nogoriške rojake, ki se posvete vedli ali umet- nosti.

Langus je ustvaril večje število fresk in mnoge oljnatne slike. Freske so večinoma v cerkvah ljubljanske okolice. Med drugim je poslikal veliko kupolo v ljubljanski stol- nici in kupolo nad velikim oltarjem, cer- kve na Šmarni gori, frančiškanske cerkev v Ljubljani (kjer je pred nekaj leti obno- vil njegove freske restavator prof. M. Stern). Langusove nekatere oljnatne si- ke so v ljubljanski stolnici, pa v cerkvah sv. Jakoba, sv. Florijana, pri uršulinkah, pri sv. Petru. V Narodnem muzeju so ohran- jeni nekateri njegovi portreti, nekaj po- dob je v Narodni galeriji. Langusove so številne slike v raznih cerkvah na sloven- skem ozemlju.

Umetnostni zgodovinar dr. Fr. Stele, ki je obdelal Langusa v Slov. biografskem le- ksikonu, ga karakterizira takole:

»Iz Langusovih slik odseva njegova me- ka narava. Ta nežnost se kaže v risbi, v barvah in v kompoziciji. Njegove kompo- zicije so čedne, a nas ne potegnejo za se- boj. Langus je deset let prepoznal prijet- za čopci. Tudi šola je nanj slabo vplivala, ker so mu učitelji ponavljali, naj se vodi po antikah in slavnih mojstrih. Res se je Langus pri tem mnogo naučil, stal pa je premalo na lastnih nogah. Langus je do- bro risal, rabl večinoma jasne barve, le plastike je premalo; tudi rumenkasto me-

kemu asfiktionemu detetu je treba takoj pomagati, ker sicer se zaduši. V Pravilih za babice so navodila, kaka bodi ta pomoč, in tam je rečeno, da je tako dete »obmrlo« odnosno je »v polmrtvem stanju«. V Pleteršniku najdem »zmrtev« scheinot, »zmr- livo« obležati scheinot liegen bleiben; pod »obmrlost« pa die Kataplexie, ki po- meni otrplost od strahu, torej nekaj popol- noma drugega! Ne vem, kdo je pravila se- stavil, to pa je gotovo, da jih bo treba popraviti.

V Pravilih ali v Valentovu Učni knjigi za babice iz leta 1911 berem tudi »kravje kose« za osepnice ali kose, kar je seveda preveč po nemškem vzorcu: die Kuhpocken, in »zamašeni čmar« za atresia ani odnosno roci — tu ni nič zamašenega, marveč to je zaraščena ali cela danaka ali pa samo njeno izhodisce, ritnik.

Tudi vse te in take stvari bo treba po- praviti! Da ne bo kdo mislil, da se me loteva sla samo po odkrivanju pogršk in netočnosti, naj navedem tudi stvari, pri katerih sem naravnost užival. Zaenkrat seveda samo iz našega Jupitra.

Tihotapska vožnja za Schwarzfahrt; pre- dristiti in dristilo za izčisti črevo in čisti- lo; vročino imati; izbljunki in bljuvalno sredstvo (mišljen je seveda žolodec, za pljuča bi stalo najbrž izbruhki in bruhalno sredstvo); bolniku nastaviti mokse in žgal je hrbet z mokсами (oznaka »mokse« mi je čisto neznana, tudi v Pleteršniku je ne naj- dem, iz sosledja pa sklepam, da pomeni »banjke«, ki jih tudi ne pozna Pleteršnik, daši so zelo znane med narodom in po na- ših kopališčih hudo v čiščilih).

Navedeno sem odkril v Očetu Goriotu. V Potepuhah pa: je telebnil ob tla (in ne na tla) ter ga je prišla za čop (in ne za

Kronika

Cenjenim naročnikom „Jutra“

Včerajšnji številki smo priložili poloznice za vse naročnike, ki se nimajo naročnine poravnane za mesec oktober. Prosim Vas, da se jih poslužite in nakazate naročnino čim prej. One naročnike, ki so z naročnino zaostali, prosimo da plačajo zaostanek istočasno z naročnino, ker bomo sicer prisiljeni jim list ustaviti.

UPRAVA „JUTRA“

* **Madžarsko odlikovanje maršala Mannerheima.** Madžarski poslanik Szabo v Helsinkih je te dni izročil finskemu maršalu baronu Mannerheimu Loczyjevo kolajno. To je najvišje madžarsko odlikovanje za znanstveno delo in je bilo ustanovljeno v spomin na madžarskega geografa profesorja Lajosa Loczyja, ki je bil odličen raziskovalec Kitajske in Indije. Maršal Mannerheim je prejel kolajno in priznanje zaslug za raziskovanje Azije.

* **Nov komet.** Iz Santiaga de Chile poročajo, da je neki čilski zvezdoglede odkril nov komet. Kakor je sam sporočil listom in tiskom, je njegov komet desetkrat večji od slavnega Halleyevega kometa. Po odkriteljevih računih bo komet možno opazovati v pričetku novega leta.

* **Iz filmskega življenja.** V Rimu pripravljajo veliki film »Bajazzo« po znani operi. V glavnih vlogah nastopita dva znana prominenta: Alida Valli in Benjamino Gigli. Oba sta bivala zadnji čas v Nemčiji, zdaj pa sta se vrnila v Italijo in so se takoj pričeli vnanji posnetki za film. Z njima je prisel v Italijo Pavel Hörbler, ki bo prav tako sodeloval v filmu »Bajazzo«. — Nadalje je v Italiji na delu filmska igralka Doroteja Wieck. Sodeluje v Torinu pri novem filmu »Skopuh«, ki ga režira Harry Hasso, ko pa bo ta film gotov, bo sodelovala pri filmu »Vojni poročevalci« v farnesinskih atelijah.

* **Pisateljevo darilo državi.** Znan madžarski pisatelj Ludvik Zilahy je podaril vse svoje premoženje državi. V daritveni listini pravi, naj njegovo premoženje služi za ustanovitev gimnazije, v kateri se bodo šolali posebno nadarjeni madžarski mladeniči. Gimnazija naj bo zgrajena na kraju Zilahyjeve vile. Zilahyjevo premoženje je znatno, zato še niso znane prave pobude, ki so ga pripravile do tega, da je daroval premoženje državi. V listini pravi pisatelj samo to, da se je za daritev odločil že pred več leti.

* **Zborovanje evropskih novinarjev na Dunaju.** Na Dunaju se je sestala uprava Zveze nacionalnih novinarskih organizacij. Na dnevnem redu je bila razprava o raznih stanovitih vprašanjih delavcev evropskega tiska. Razpravo je vodil predsednik Zveze Weiss, med drugimi predstavniki pa je bil prisoten tudi nacionalni svetnik Umberto Guglielmotti.

* **Zavarovanje aktov pred zračnimi napadi.** Nemški notranji minister je izdal razglas, s katerim opozarja najvišje državne in podrejene urade kakor tudi občine, da je treba nujno zavarovati uradne spise pred nevarnostjo zračnih napadov. Že odlojeni uradni spisi se ne smejo odlagati na podstrešje, temveč po možnosti v spodnjih delih stavb, ki so manj izpostavljeni uničenju. Kadar izpraznjuje uradna poslopja, poškodovana od bomb ali požara je treba v prvi vrsti resti nenadomestljive spise, šele nato opravo.

* **Novi predpisi za primer letalskih napadov na Madžarskem.** Madžarski uradni list je objavil naredbu notranjega ministra, ki zapoveduje, da je treba oddati vse letake, kar jih odvzame sovražna letala na madžarska tla. Kdorkoli najde letake ali drugačne tiskovine, o katerih sodi, da so jih odvrgla sovražna letala ali da so bila spravljena na Madžarsko po takšnih drugih poti, jih mora takoj izročiti pristojnemu oblastvu, bodi že sodež, občini, orožništvu ali policiji.

* **Praznik vatikanske žandarmerije.** Na Mihelevo so tudi papeževi orožniki slovesno praznovali god svojega patrona. Najprej je bila v vatikanski baziliki slovesna sveta maša, nato pa so se orožniki zbrali v svoji kasarni, kjer jih je obiskal predsednik kardinalske komisije kardinal Canala ter jim čestital v papeževem imenu.

* **Prvi sneg po vrhovih okrog Mondovija.** Hladnejše vreme je zadnjič čas zajelo tudi Gornjo Italijo in na vrhovih okrog Mondovija je v ponedeljek in torek padel prvi sneg. Mesto samo je zajel močan mrzel val, pred katerim se je usula silovita ploha. Po gozovih okrog Mondovija so se pojavile velike količine goba, ki jih okoližani pridno nabirajo in prinašajo na trg. Zaradi vremenske spremembe so kmetje naglo zaro-

več obratni grozdi, da so njega cene na trgu globoko padle.

* **Promocija.** Na beograjskem vseučilišču je 31. avgusta bila promovirana za doktorico vsega zdravilstva gđc. Cirila Geršakova iz Ljubljane. Mladi zdravnici čestitajo vsi njeni znanci in prijatelji.

* **Nad 50 milijonov kilogramov grozdja** bodo izvozili iz Bolgarije. Do 10. novembra bodo iz Bolgarije izvozili nad 50 milijonov kilogramov grozdja.

* **Letalo povozilo kolesarja.** Pri Kristiansandu v južni Švedski se je zadnjič primerila nenavadna prometna nesreča. Neko zabavno letalo je moralo zaradi nenadne napake v vijaku zasloni prazni in pilot si je za ateracijo izbral cesto, ki drži iz Kristiansanda v Malmö. Ko se je letalo dotaknilo zemlje, je zadelo ob nekega kolesarja, ki je slučajno privozil mimo, ga podrla in mu prizadejalo nekaj poškodb.

* **Izpitni na gimnaziji v Kočevju.** Izpravešalci za izpite na realni gimnaziji v Kočevju bodo prišli tja dne 5. oktobra t.j. se bodo izpitni opravljali naslednje dni. Zlasti se opozarjajo na učence, katerim je opraviti razredni izpit. — Iz pisarne IV. (prosvetnega oddelka), Visokega komisariata.

* **Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani.** Kongresni trg 2, se vrši dnevno od 9. do 12. in od 3. do 6. ure popoldne v pisarni ravnateljstva. Redni pouk bo pričel dne 7. oktobra. Sprejemni pogoji: dovršeni 4 razredi meščanske ali srednje šole. Dijaki(-inje) z nižjo predizobrazbo se sprejmejo v posebni oddelku tečaja. — Podrobna pojasnila in prospekti so interesantno na razpolago.

* **Učite se strojepljasa, stenografije itd.** Novi eno-, dvo- in trimesečni strojepljasi tečaji pričnejo začetkom oktobra. Desetprstna najuspešnejša učna metoda, Edinstvena največja moderna strojepljasa, 60 pisalnih strojev raznovrstnih sistemov. Računski, raznovrstni stroji! Učnina nizka! Specialni stenografski, knjigovodski, jezikovni in drugi tečaji, vsi priznani po pravilniku odobrenem od šolske oblasti. Prijavite se v tečaj, ki je za Vas prikladen. Podrobne informacije, nove prospekte dobite brezplačno pri ravnateljstvu: Trgovsko učnišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

* **Nova številka »Zadrugarja«.** Pravkar je izšla nova številka »Zadrugarja«, glasila Nabavljajne zadruge železničarjev Ljubljanske pokrajine. Na uvodnem mestu prinaša list, ki ga ureja dr. Leopold Benko, začetek članka »Iz predgovodine zadruštva« izpod peresa L. B. Rubriko »Naše ognjišče« izpolnjuje članek inž. H. Repiča, »Najmanjši sovražniki in prijatelji gospodinj« o glivah in njihovem pomenu v prehrani. Slede članki dr. H. Hawline »O priloženem izpahu v kolku, D. V.« Anton Martin Slomšek in nadaljevanje Damjana Mahna monografije »Ljubljana«.

IZ LJUBLJANE

u— **Hladna, meglena jutra.** Zdaj »rstitjo. Ko pa se pozno popoldne dvigne megla, nam posije sonce, ki nas še pridno greje. September se je poslovil s posebno hladnim jutrom, bilo je 30. t. m. zjutraj »omaž 6,6° C. Dne 1. oktobra je bilo zjutraj 9° C, a čez dan je živo srebro doseglo še 24° C. Včerajšnje jutro je bilo posebno megleno in je zabeležilo 9,8° C. Barometer nam napoveduje še nekaj lepega vremena.

u— **Zanimiva modna novost.** Moda je močnejša vladarica, ki tudi v vojni ne da žezla iz rok. Zanimivo in praktično modno novost, pripravno zlasti za jesen in zimo, lahko opazujemo dame v Ljubljani. Ta modna novost so dežke, katerih namen je varovati ženske pred dežjem in snegom. Marsikatero dekle ali dama je že morala čutiti posledice prehlada, kar so noge v dežju in snegu premalo zavarovane. Teh težav bo zdaj konec s praktičnim in obenem elegantnim kosom obleke v obliki gamaš, ki naj varujejo ženske noge proti padavinam, dežju in snegu. V ljubljanskih modnih trgovinah so že naprodaj dežke, ki so izdelane prav prikopno, iz barvastega, gumiranega tvoriva, na zadrgo, opremljene pa so z lepim etuijem, v katerega jih dama spravi po uporabi. Dežke lahko nosi vsaka dama s seboj v torbici, da jih ima kar pri roki, če jo preseneti vreme. Pod dežkami lahko dama ob gredem vremenu nosi slabše nogavice, kar je prav važen prispevek k varčevanju.

u— **Praktični učiteljski izpit za učiteljece gospodinjstev šol in tečajev** se bo vršil zadnje dni oktobra t. l. v učiteljski gospo-

dijski šoli dr. Kreka v Ljubljani. Pravico prijavit se k temu izpitu imajo učiteljice gospodinjstev šol in tečajev, ki imajo 20 mesecev praktičnega dela v gospodinjstvih tečajih ali razredih gospodinjstev in meščanskih šol. Visoki komisariat za Ljubljanske pokrajine (IV. oddelek). Prošnji je treba priložiti: kratek življenjepis, prepis diplome, prepis dekreta o postavitvi za gospodinjstvo učiteljico in zdravniško potrdilo. Potrdilo o službovanju in ocenah izda Visoki komisariat, IV. oddelek. Pismeni izpit se prične 26. oktobra t. l. ob 8. zjutraj v učiteljski gospodinjstvi šoli, dr. Kreka.

u— **Veliko vrednost obdelovanja zemlje** za prehrano družin so letos uvideli tudi Ljubljanci. Blagoslovljena letina nam je dala obilo zelenjave in najraznovrstnejše povrtnine za kuhinjo, da nismo trpeli pomanjkanja in si prihranili prav znatne stroške za zelenjavo. Še veliko večjega pomena bo pa obdelovanje zemlje prihajajoče leto. Sicer so že letos Ljubljanci imeli vredno obdelati skoraj vsak kosček sveta ter je revnejšim slojem mestna občina razdelila mnogo zemljišč za obdelovanje, na drugi strani je pa sama obdelala velike parcele in parke spremenila v vojne vrtove, ki so prebivalstvu bili dober zgled, kako je treba pravilno obdelovati zemljo, jo pravilno posejati ali posaditi ter rastline pravilno gojiti. Tudi sami mestni vojni vrtarji in kmetovalci so letos pridobili precej izkušenj, da drugo leto ne bodo več začetniki, temveč bodo imeli že večje uspehe in bogatejši pridelek. Že sedaj jeseni spet pogledimo okrog sebe in počitimo zadnjo krpico zemlje, da jo že pred zimo pravilno pripravimo in zgodaj pomlad pravilno obdelamo, posejemo in zasadimo. Prizadevajmo si že zdaj v lastno korist čim najvestje izpolniti vsem občinam kraljevine poslano geslo Duceja: »Slednja gruda obdelana!«

u— **Plevel na vrtu je zelo neprijeten,** pravi glasilo naših rejcev, ker ga moramo neprestano odstranjevati, če hočemo doseči uspešno rast koristnih rastlin. Škoda pa bi bila zavreči plevel brez haska, čeprav nam tudi na kompostnem kupu pravih prave. Mleček in regrat imata tako znatno hranilno vrednost, da ju moramo uporabiti za krmno, ker bi morali v takem primeru odstranjevati korenine, kar bi nas preveč zamudilo. V zemlji pa korenin tudi ne moremo puščati. Najbolje napravimo, če izpuljemo plevel potem, ko smo že pobrali mleček in regrat, ki se ju izplača snažiti, dobro otresemo, da odstranimo prst in ga nato posušimo ter uporabimo za žimski nastilj. Tudi z nastiljem smo čisto v zadregi. Tako smo plevel s pridom uporabili, preden je prišel na mesto, kamor smo ga že prej namenili, namreč na gnoj. Pri tem pa smo plevel prekasili, da je zatrla vsaka možnost razmnoževanja in gnoj je boljši.

u— **Jezikovni tečaji raznih modernih jezikov** — dnevni in večerni — se prične v začetku oktobra. Začetni, nadaljevalni in konverzacijski tečaji. Poučujejo priznani strokovnjaki in prvovrstni praktiki. Na željo pouk v trg. korespondenci. Posebni tečaji za stenografijo, knjigovodstvo, strojepljase itd. Tečaji so priznani od šolske oblasti. Učna metoda je lahko umljiva in uspešna. Učna zmerza. Zahtevajte nove prospekte: Trgovski učni zavod, Ljubljana, Kongresni trg 2.

u— **Pridelovalce žita, krompirja, fižola in lanu** mestni gospodarski urad opozarja, da je vsak pridelovalec na podlagi prijave posevka dolžan oddati tudi prijavo pridelka v Beethovnovi ulici št. 7 v sobi št. 35 II. nadstropja, čeprav ne bi nič pridelal. To pa zato, ker gospodarski urad vodi evidenco o posevku, pridelku in množini, ki je potrebna za seme. Sleheri pridelovalci krompirja naj torej tudi navede, koliko ga potrebuje za seme, ker bodo pridelovalci, ki nimajo dosti semenskega krompirja, bržkone dobili na podlagi teh prijav pridelka semenski krompir od gospodarskega urada.

u— **Na komornem koncertu,** ki ga bo izvajal Ljubljanski kvartet v ponedeljek, dne 5. t. m. v veliki filharmonični dvorani, bo prva točka programa Dvočakov kvartet v d-molu. To Dvočakovo delo bo izvajal naš komorni kvartet v spomin 100-letnice rojstva slavnega skladatelja, ki se je lani obhajala po vsem muzikalnem svetu. Dvočak je poklonil ta kvartet svojemu osebnemu prijatelju Brahmsu. Delo je posebno zanimivo v drugem stavku, v katerem je skladatelj proti svoji navadi uporabil polko in ne furiant, kar je bil doslej njegov običaj. Tretji stavek je močno religioznega značaja, dočim četrti zelo spominja na Schubertov d-mol kvartet. Prvi stavek kvarteta pa je običajna sonatina oblika. Člani Ljubljanskega kvarteta so: Leon Pfeifer, Albert Dernelj, Vinco Šušteršič in Cenek Šedlbauer. Prvi trije so absolventi našega konservatorija, če-

list Šedlbauer pa je Pražan, odličen čelist-solist in je kot tak tri leta deloval v praški filharmoniji. Ljubljanski kvartet je izvrstno naše komorno združenje, zato opozarjamo na njegov koncert, ki bo začel točno ob pol 7. uri zvečer. Predprolajna vstopnica v Knjižarni Glasbene Matice.

u— **Krompir na živilske nakaznice** prodajajo razen že objavljenih trgovin tudi še naslednje: A. Pauli, na Sv. Petra c. 38, Franc Vrhovec na Jernejevi 39 in Osvald Pengov na Karlovski 19. Odjemalce Gospodarske zveze pa opozarjamo, da ne oddaja krompirja v svoji centrali na Bleiweisovi (prej Tyrševi) cesti, temveč samo v skladišču v Maistrovi ulici 10.

u— **Seznami davčnih osnov** trgovin s stroji in vozili, deželnimi pridelki in semenami, z jelcem in repo ter trgovin s perutnino, ribami, konji in živino bodo do vsehlega 11. oktobra t. l. med uradnimi urami razgrnjeni v sobi št. 19 mestnega odpravnništva v III. nadstropju na magistratu v hiši za vodnjakom.

u— **Sedaj je najugodnejši čas,** da izpolnite svoje knjižnice. Knjižarna Tiskovne zadruge, Šelenburgova ul. 3, Vam nudi za to ugodno priliko, ki je ne smete zamuditi. Večji del knjig se še dobi v ukusni vezavi po izredno ugodnih cenah. Knjiga je najvarnejša, obenem pa najplodonosnejša nalozba kapitala. Je neprecenljiva zakladnica in neusahljiv vir, iz katerega črpate vso moštost in potrebno znanje za življenje.

u— **Dolenjska vas pri Obersnelu.** Dne 1. t. m. je slikar Miloš Šušteršič izročil svojemu namenu svojo prvo samostojno umetnostno razstavo. Njegova dela bodo občinstvu na ogled do 20. oktobra, vsak dan od 9. do 18. ure. Obisk je torej mogoč tudi čez opoldanske ure, kar je prav zlasti za one, ki so ves dan v službi. Posetniki so mnenja, da že dolgo ni bilo v Ljubljani slikarske razstave, ki bi kakor ta prikazala slovensko zemljo tako kot je v resnici. Zlasti so zadovoljni poznavalci Dolenjske, ki ne morejo dovolj prehladiti slik svoje ljubljene zemlje. V nedeljo dopoldne bo slovesna otvorilna razstava.

u— **Ali morete živeti brez znanja modernih jezikov?** Novi jezikovni tečaji, predvsem iz italijanščine in nemščine: se začne s 1. oz. 5. oktobrom. Metoda praktična dosega uspehi odlični. Prijavljanje dnevno od 8. do 12. in 14. do 15. Mestni trg 17-I. Za spretnost konverzacijske ure iz italijanščine, nemščine in francoščine.

u— **Staršem otrok,** ki bodo obiskovali srednje in strokovne šole (gimnazije, meščanske, obrtne itd.). S 5. oktobrom se prične vsakodnevno poučevanje dijakov (-kinj). Pripravljali jih bomo vsak dan iz vseh predmetov za prihodnji dan, jim popravili naloge in jih izprašali. To velja tudi za tiste, ki iz katerikoli vzrokov ne morejo obiskovati šol, a ne žele izgubiti šolskega leta. Kdor hoče, da mu ne bo treba skrbeti doma za to, da bo njegov otrok vsak dan pripravljen za šolo ali da bo v vsakem slučaju predelal učno snov, naj se javi: Mestni trg 17-I. od 8. do 12. in 14. do 16., kjer bo dobil vse informacije, navodila in učni načrt. Zaradi prostora je število omejeno, zato naj vsak pohiti s prijavo.

u— **Višji trgovski tečaj pri trgovskem učilišču »Christofor učni zavod«** v Ljubljani, Domobranska cesta 15. Vpisovanje se vrši dnevno popoldne in popoldne ob običajnih uradnih urah. Sprejemajo se redni slušatelji(-ice), ki so dovršili redni enoletni trgovski tečaj ali višje razrede srednje oz. njeje sorodne strokovne šole ali pa popolnoma dovršili srednjo oz. strokovno šolo. Vpisovanje traja do 6. oktobra. Tega dne se prične redna predavanja. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnateljstvu.

u— **Nedeljsko zdravniško dežurno službo** bo opravil od sobote ob 20. ure do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni viš. zdravnik dr. Ciber Franc, Štefanova ulica št. 7.

u— **Hitra in praktična metoda stenografije in strojepljasa** je najvažnejša. Novi tečaji se začne s 5. oktobrom. Prijavljanje dnevno od 8. do 12. in 14. do 16., Mestni trg 17-I.

u— **Otvorjam otroški vrtec za otroke** od 4. do 6. leta. Naslove sprejema oglašni oddelk »Jutra«.

u— **Privatna dvorazredna trgovska šola Zbornice za trgovino in industrijo,** Gregorčičeva 27, (Trgovski dom, poleg Visokega komisariata) vpišuje vsak dan dopoldne.

u— **Dijaki(-nje)** Vaše slike za legitimacije naredi najlepše, najhitreje, najceneje. Dijaki popust 20% in posebna darila. Foto. studio KOCMUR MARJAN, Prešernova 9.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

vedil kirurga. Pri nas predstavlja tako literaturo nedavno izšli prevod Majocchle-ve »Življenja kirurga«. V kratkem se obeta nova knjiga s podobno vsebino, čeprav v obliki romana: Knittlov »El hadim« (izdaja Dobre knjige), ki je prav tako hvalnica kirurga in njegove umetnosti, postavljena v eksotični okvir sodobnega Egipta in trpeke življenjske stvarnosti Egiptčanov.

Problem Nietzsche

»Meridiano di Roma« z dne 27. septembra t. l. se vrača k večkrat obravnavanemu problemu Nietzschejeve filozofije z njegovo konstrukcijo volje do moči in »nadčloveka«. V navedeni številki razpravlja Oscar Buglia-Gianfigli o Nietzschejevi zadnji avtobiografski knjigi »Ecce homo«, ki sodi med manj znana in čitana dela tega »filozofa s kladivom«. Kot nje značilnost navaja stavke, ki kažejo, v koliki meri se pojavlja v tej knjigi vprašanje želoda in prebave; kako obtožuje filozof kuhinjo svoje domovine, ki da ima na vesti prenege grehe, Nietzscheju ni všeč, da se uživa juha pred glavno jedjo, dalje, da je meso preveč kuhano, da sočivje preveč plava v masti in moki, potem da so močnate jedi pretežke. Nietzsche sanjari o italijanski in francoski kuhinji in o vinu Piemonta. Zaradi tega označuje duha svoje domovine za neprebavljivega in meni, da nikdar ne pride nobeni stvari do dna. Pisec se vprašuje, ali niso današnji nemški vojski, dediči stare slavne pruske vojaške tradicije, že zdavnaj demantirali Nietzschejevo modrovanje o vplivu slabe kuhinje na nemškega duha. — Zanimivo je, da je Nietzsche najrajši užival »vodko«, v čemer se kaže, pravi Oscar Buglia-Gianfigli, Nietzschejevo poljsko pokolenje.

Z Gorenjskega

V Kamniku je bila te dni prirejana manifestacija, s katero se je pričela letošnja zimska pomoč v kamniškem okraju. Poročila pravijo, da se je prireditve udeležilo 2000 ljudi. Najprej je pela mladina, nato je bilo podano poročilo o lanskim zimski pomoči, slednjič pa je izpregovoril okrajni vodja Pilz. Razložil je vzroke sedanje vojne in je opisal veličanski boj na vzhodu. Manifestacija se je končala z mimohodom domače straže, in Hitlerjeve mladine.

V Skofji Loki prebiva stotnija rekonvalescentov, ki so preboleli rane. Gorenjski tednik obširneje poroča, kako dobro se godi rekonvalescentom, ki imajo okusno hrano in vzorno zdravniško oskrbo. Zgodaj zjutraj se prične telovadba, sledi čiščenje sob, d'lova služba, straženje, pouk, teoretična izobrazba in vaje na terenu, kopanje in nogomet. Služba se konča z zborom, pri katerem jim med drugim prebere najnovejšo vojno poročilo.

Beseda kmetom na Gorenjskem je naslov daljšega članka, ki ga je objavil »Znanj« Karawanken-Bote in se končuje: »Gorenjsko kmečko prebivalstvo! Izpolnitev oddajne dolžnosti živiliških pridelkov, ki jo zahteva Reich, je dokaz tvoje volje in dejanja in priznanja k Reichu hkrati. Nemški narod je prevzel največje žrtve nase v obliki vojaške službe. Zagrizena in huda borba nemških vojakov na vzhodu proti rdeči nevarnosti se vodi tudi za tebe, gorenjskega kmeta, da se ohrani tvoja lastnina, tvoje življenje in življenje tvoje rodbine in tvoje domovine. Če si je nemški narod naložil in disciplinirano prenaša eno množico velike omejitve, ki so posledica te, za novi red in mir Evrope vodene vojne, je povsem upravičeno zahtevati globlje žrtve tudi od onih, ki bodo nekoč deležni onih blagodat, ki se bodo pokazale po porazu boljševizma in njegovih zarotnikov.«

Nekje v Kareljskem pragozdu, pravi gorenjski tednik, je polk koroških vojakov, ki so vedno pripravljeni za boj. Od Narvika dalje imajo na visokem severu za seboj zmagovito pot. Vmes so bili hudi boji in trdo so se večkrat borili. Toda Korošci so zmerom zmagali. Zdaj so tam takoj za prvimi postojankami, dokler jih ne pozove novim poveljem v boj. Te dni so bili razveseljeni, ko so prejeli darila, ki jih je pod vodstvom župnega uradnega vodje Stenovca iz Celovca poslala koroška dežela svojim vojakom.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V mariborski bolnišnici sta umrli 63letni posestnik Peter Vrečko iz šmartna na Pohorju in 11 letni France Dvorščak s Tezega. V četrtek je umrl 51letni živnozdravnik Herbert Hönigmann, v Mariboru pa 52letna posestnica žena Ivana Herzogova. V Rogški Slatini so umrli Amalija Fischerjeva, Avgust Murko in Anton Košturn, na Tekarju Franc Inkret, na Pragerskem pa Alojz Drev. V Leskovcu je umrla v 29. letu gospa Katarina Tancikova roj. Reichtova. Pokopali so jo v četrtek pri Pragerskem. Na Pobrežju je bila v četrtek popoldne pokopana Zožija Jugova roj. Mikunda.

Zaradi pomanjkanja stanovanj v Mariboru je župan objavil, da je na mestnem območju Maribora prepovedano najemati stanovanja z najemnim sklopo ali brez nje, ako stanovanjski urad še ni izdal dovoljenja. Kdorkoli se vseli v stanovanje brez dovolitve stanovanjskega urada, bo kaznovan. Prav tako tudi lastnik stanovanja.

Za mrtve bodo proglašeni: Viktor Kolenc iz okolice Trbovelj, Janez Savnik iz Orca pri Brežicah in Jernej Zorn iz okolice Šmarja pri Jelšah. Kolenc in Zorn se nista vrnila iz prve svetovne vojne, Savnik pa je pred 14 leti odinil v Argentino in se je poslednjič javil iz Marseillea, preden se je vkrcal na ladjo.

Mladinska zborovanja se bodo vrstila v vseh okrajnih mestih in drugih večjih krajih na vsem Štajerskem v dobi od 4. do 20. oktobra. Vseh zborovanj bo okrog 60 in je njih geslo »Z našimi zastavami k zmagi«. Zborovanja se bodo udeležili vsi dečki od 12. do 18. leta in vse deklice od 12. do 21. leta. Govorili bodo člani Hitlerjeve mladine na Štajerskem.

O mariborskih razstavah, ki si bile prirejene za okrajni dan, poročajo listi, da so zelo dobro obiskane. Prirejane so v mariborskem gradu in sicer umetnostna razstava, zgodovinska razstava in razstava Heimabunda. V Sodni ulici pa je prirejena razstava delovnega urada. Vse te razstave bodo zaključene v nedeljo zvečer.

šop, ker lasje na rastlilo delajo šop, šele iztrgani šop; šop(ek) cvetja in kura čopka!].
Dr. Mirko Černič.

ZAPISKI

»Voščila dragim srcem«

Knjižarna Tiskovne zadruge v Ljubljani je pravkar izdala novo knjižico za slovensko mladino: zbirko prigodnic »Voščila dragim srcem« (96 strani). Ljubko knjižico je uredil pesnik Cvetko Golar.

Ta knjižica je namenjena predvsem mladini in jo kliče od hladne vsakdanjosti, od modernih športnih iger pod gorji domači krov k tistim, ki so srcu najbližji in najdražji, pravi založnica v predgovoru. Zbirka godovnice in čestitki Lani je založnica razpisala zanjo posebno nagrado in se je po tej poti nabrala nekaj novega gradiva, vse drugo pa je Cvetko Golar s svojim rahlim pesniškim okusom nabral po pozabljenih letnikih starih časopisov in po zdavnaj razprodanih pesniških zbirkah; tako je nastala povsem nova knjiga, pravi šopek prigodne poezije.

Zbirka je razdeljena v naslednje dele: Materi — Za materinski dan — Očetu — Sorodnikom — Vsem drugim — Za praznike. Zastopani so vrhovi sodobne slovenske poezije: O. Zupančič, Alojz Gradnik, P. Golia, C. Golar, Silvin Sardenko. — Ivan Cankar je zastopan s pesmijo, ki jo je zložil kot 15letni dijak, Fr. S. Finžgar s pesmijo, ki jo je priobčil pred 46 leti »Za god dedku«, Otona Zupančiča predstavlja mod drugim pesmice »Tepežkarji«, ki jo je spisal v svojem 17. letu. Med drugimi kuriozitetami je pesmica, ki jo je spisala Majda Lovčičeva kot otročka. V zbirko so vrščene tudi nekatere narodne pesmi, daljši odlomek Zupančičevega prevoda Shakspespa-

rove svatovske pesmi v »Viharju«. Nadalje srečujemo med sodelavci te zbirke razna znana in manj znana imena iz našega slovstva, posebej se iz mladinske književnosti (Manica, M. Tavčarjeva, Stane Vinšek, Ivan Albrecht, Gustav Strniša, Janko Kač, Danilo Gorinšek, Manko Golar, E. Gangl i. dr.). Zbirka voščil te vrste je bila že zdavnaj potrebna in zaželena. Zdaj jo je izšla, jo priporočajo še skrbni pesnikov izbor, lična oprema (z Gasparjevo večbarvno sliko), lep tisk na dobrem papirju, pa tudi nizka cena.

Izpoved kirurga

»Kölnische Zeitung« je pričela pred dnevi tole poročilo: »Pomilujem vsakega človeka, ki ne mara svojega poklica.« Znano je, da se po vprav goreči poklicni strasti odlikujejo že od nekdaj veliki, uspešni kirurgi, ki so v tem enaki raziskovalec tujih dežel in vojskacem, vsedkar voljnim ustvarjati in delovati v samem zgodbem žarišču življenja. Ni dano vsakemu nadpovprečnemu zdravniku, da bi na večer svoje življenja prišel za pero in tako prihranil trud tujim ljudem, ki bi hoteli življenje in težnje velikega mojstra raztolmačiti iz mnogih ohranjenih podatkov in pričevanj.

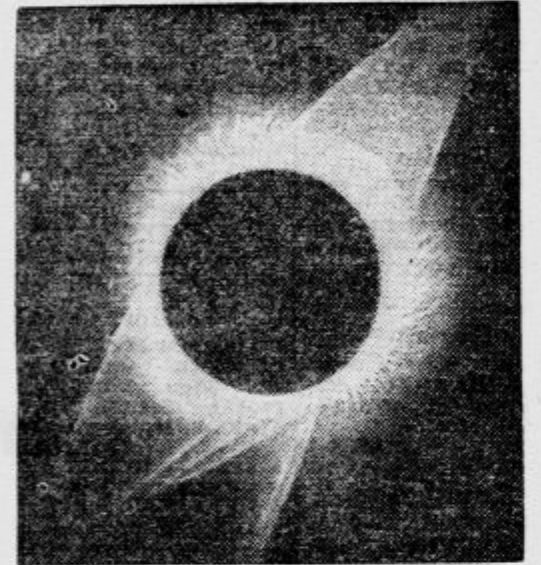
Nedavno je vodilni francoski kirurg A. Gosset, šef kirurškega oddelka bolnice Salpêtrière v Parizu, objavil končne izsledke svojega znanja in življenjskih izkušenj v knjigi, ki se dostojno pridružuje dvema svojima predhodnicama, ki sta potekli iz peresa Alexisa Carrela in Jamesa Harpola. Knjiga »Človek, neznano bitje« pomeni prav tako svetovni uspeh kakor »Utrup življenja«. Gossetovi »Doživljaji in spoznanja kirurga«, ki so pravkar izšli tudi v nemški izdaji, si utegnejo takisto priboriti pot v široki svet.

Revolucija na Soncu — v filmu

Letošnje leto beleži zanimiv astronomski jubilej: odkritje rdečih ognjenih jezikov na Soncu, ki ob popolnem sončnem mrku švigajo čez rob Meseca. Mnogo časa so znanstveniki sodili, da so to izbruhi ognjenikov na Mesecu, Naposled je bilo dokončno ugotovljeno, da so to izbruhi večne revolucije na Soncu.

Ze ob raznih prejšnjih prilikah, kadar je Sonce mrknilo so zvezdogledi opazovali protuberance, toda za znanost so bile odkrite ob popolnem sončnem mrku dne 8. julija 1942. Ob tej priliki je milanski astronom Majocchi prvi zamen poizkušal fotografirati popolnoma zatemnjeno Sonce. Od tega prvega poizkusa pred sto leti do prve uspele daguerotipije sončne korone, ki je uspela Berkowskemu in Buschu leta 1851. v Königsbergu, je bil storjen ogromen korak. Toda tudi to je bil še začetek, če si ogledujemo prve moderne filme, ki nam kažejo pojave na Soncu v različnih časovnih presledkih, Dandanes proizvajajo v posebnem instrumentu takorekoč umet-

ne sončne mrke. Ti instrumenti se imenujejo koronografi in z njimi je mogoče ne samo fotografirati, marveč tudi filmati protuberance, mogoče izbruhne plinov na Soncu. Tak dokumentarni film o gibanju na Soncu mogoče učinkuje na gledalca. Na Dunaju bodo 5. oktobra prvi predvajali tak film v Uraniji. O revoluciji na Soncu bo govoril znani astronom Erik Dolezal.

Iz Novega mesta

n— Lep dar. Namesto cvetja na grob gospe Sajetove iz Smihela je darovala ga. Mara Znidaršičeva novomeškemu Zdravstvenemu domu 100 lir; znesek se bo uporabljal za nakup plenici za dojenčke revnih mater. Iskrena hvala!

n— Slaba čebelarica letina. Suša, ki je letos zajela Dolenjsko, je občutno prizadela čebelarje. Ajda je propadla in je izostala ajdova paša, od katere si čebelarji vsako leto obetajo največ medu. Ni torej čudno, da so letos dolenjski čebelarji pridelali na panj največ po 4 do 5 kg medu, mesto običajnih 12 kg in so torej vse vesti, ki se širijo o letošnji dobri čebelarici letini, nerazumni.

n— Rdeči križ poroča: V poslovalnici Italijanskega Rdečega križa v Novem mestu je precej pisem vojnih ujetnikov iz Nemčije in Italije, naslovljenih svojem na Dolenjskem in to zlasti za sledeče kraje: Kostanjevica, Sv. Križ pri Kostanjevici, Sv. Jernej, Skočjan pri Mokronogu, Mirna peč, Gradec, Bela cerkev, St. Peter, Uršna sela, Velika Loka, Sv. Križ pri Vel. Loki, Smihel in Šmarjeta. Iz imenovanih krajev naj se svojci, ki imajo vojne ujetnike v Italiji in Nemčiji oglašajo in dvignejo pošto. Istotako naj dvignejo pošto tudi sledeči: Pogljajen Martin in Pogljajen Karol, oba iz Skočjana št. 50, Zajc Mici, Dol. Karteljevo, Slovič Marija, Tržiče, Jerman Just, Ločna, Čoča Rozinova, Metlika, Dr. Rasto, Toslun in Vondina Drago, Crnomelj, Košak Franc, Tolčane 3, Turk Tomaž in Marija, Vel. Brusnice 15 in Nahtigal Jožefa, Drska. Obenem se obvešča vse prebivalstvo mesta in okolice, da sprejema poslovalnica v pritišču rotovža vse pošiljke za vojne ujetnike in internirane v Kraljevini Italiji in v Nemčiji vsak dan med 8. in 12. uro. V popoldanskih urah za stranke

ni uredovanja. V poslovalnici so zainteresirani na razpolago tudi dopisnice za dopisovanje z vojnimi ujetniki in vojnimi interniranci v Italiji ter pisemski formulirji za dopisovanje s Srbijo. Istotako poslovalnica tudi polzveduje za pogrešanci, ki so kjerkoli na tujem. Zanimanci, ki pošiljajo za svojece še niso oddali, naj to store čimprej, najkasneje pa do 30. septembra.

n— Nesreče otrok. V Ponikvah je pri igranju na domačem travniku padla šletna posestniška hči Jožica Polegarjeva in si zlomila levico. — Na domači kozolec je splezal šletni Janez Ogorelec iz Dolenje vasi pri Trebnjem, omahnil in si pri padcu zlomil levo nogo. — V Dolnjem Karteljevem je sekal drva šletni France Slapnik.

Kokoš je izbirčna za barve

Znanost se je vrgla v zadnjih časih s posebno verno na to, da prouči okus naših kokoši. Pred nekaj časa je ugotovila, da so kure vse prej nego sladokusci, njih okus nima nobene vloge pri izbiranju pice, pač pa so tem važnejše oči. Oblika in tudi barva zrn, ki jih slepa kokoš pač redko najde, kakor vemo iz starega pregovora, sta jim odločilnega pomena za tek.

Dr. Törne iz Königsberga je v zadnjih časih na novo raziskoval vprašanje, katere barve so kokošim, golobom, fazanom in jerebicam najbolj všeč. Laik bi se morda vprašal, kakšno korist ima neki človeštvo od tega, da ve, ali ima kokoš raje rdeča, rumena ali zelena zrna. Ali ni to navadno igranje, ki se resni znanosti ne spodobijo več?

Toda baš tu je bilo izhodišče povsem praktično vprašanje. Miši povzročijo na polju, kakor znano, lahko ogromno škodo. Preganjajo jih zato z vsemi mogočimi pripomočki, pred vsem pa z žitom, ki je prepojeno z vsakovrstnimi strupi. Takšno žito je po zakonskem predpisu pobarvano, da se izognemo nevarnim zamenjavam. Toda če poljano zastropimo zrna zunaj na polju, s tem še ni rečeno, da se jih bodo lotile samo miši. Saj je »ljubitelj« in »ljubitelj« žitnega zrna še mnogo. Sem spadajo n. pr. golobi, kokoši, fazani, jerebice. Te se s strupenim zrnjem seveda lahko isto tako spravijo na oni svet kakor miši. Toda opazovanja so učila, da nima domača in divja perjad nobenega posebnega veselja do barvnih žitnih zrn in šlo je sedaj za to, da se dožene, katera barva jim je najbolj zopna. Odgovor na to vprašanje je pač praktične važnosti, kajti kaj nam pomaga napelja zastropitev miši, če pa pri tem izgubimo še druge, dragocene živali?

MLADO JUTRO

Trije malčki

Mrak je že bil, ko so otročki prišli pod belo kraljično brezo. Okrog srebrnega debla so se košatile blazine vresja, ki je žarelo v temnordečem plamenu. Modre zvončice in bele kresnice so se mešale med visoko, lepo razcehljano praproto.

Dečul so bili trudni. Jezek je jokel na glas, Jurčku so se po licih cedile solze in Kukmak je zadrževal jok le, da je dajal mlajšima pogum. A naenkrat je Jurček zaklical na ves glas in pokazal s prstom prav pod deblu. Ozrla sta se tja njegova brata in sapa je zastala obema. Sveti Bog! Tam pod praproto je bila lesena kočica, ki se je venomer vrtela okrog na visokih kurjih nožicah. Z odprtimi usti so strmeli v to čudo. In med tem se je mračilo bolj in bolj, in na slemenu se je prižigala lučica, kakor zlato očesce, ki je mežikalo venomer. Ko so strmeli v to novo čudo, pa se je odprlo okno in ven je na žabjem kraku priletela stara čarovnica z mačko na rami. Zvižgaje je zletela v zrak in krožila nad kočjo. Otročičem je groza stisnila srce, potuhnilo so se k tlom in se niti dihati niso upali. Čarovnica jih ni opazila. A kar na lepem jih je zavohal maček. Prišel je šopiriti rep, pihati in oči so se mu zabliškale. Večja je pogledala, kaj maček moti, pa je opazila tri drobnjake v vresju. Joj, to je zavrešala! Skočila je na tla in že je stala pred njimi. »Jedetena, otročki, se je grdo smejala in hihitala, »ali niste vi Palčkovi? Da? Saj sem vedela, da ste. Z vašim atkom imava pa stare račune. Jih bom pa kar z vami poravnala. Kako je pa tebi ime?« je strogo pogledala Jurčka. »Jurček,« je komaj slšno dahnal malček, in že je bil spremenjen v jurčka, gobico, kakor so druge gobice jurčki. Brata od strahu niti zbežati nista mogla, coprnici se je pa vse to tako smešno zde-

lo. Nenamno mu je priletelo v glavo debelo peno in mu prizadejalo prav nevarne poškodbe. — S krušne peči je padel šletni Jožek Cugelj iz Razdrtega in si zlomil levico. — Poškodovanci leže v bolnišnici.

n— Živilski križ. Poleg velikih količin domačega sadja prihaja na novomeški trg še vedno tudi dokaj uvoženega sadja. Prvič so letos prodajali na trgu tudi domače orehe, ki so v okolici Novega mesta dobro obrodili. Manj je na trgu zelenjave in zelenkrat posebno primanjkuje zelja, za katerim je dosti povpraševanja. Okoličani so pač zaradi dolgotrajne suše pridelali malo zelja. Tudi mlečnih izdelkov ni dosti na trgu, pač pa je trg še vedno dokaj dobro založen s perutnino.

In tako je dr. Törne dognal, da daje perutnina med nebarvanim zrnjem največjo prednost pšenici, med tem ko rženo odklanja. Ko je hotel golobe in fazane krmiti samo z rženim zrnjem, so stopili sploh v gladovno stavko. Ko je pa zrnje pobarval, so živali pustile ležati tudi pšenico, če je bila pomešana z nepobarvanimi zrnji. Ko jim je ponudil samo pobarvano pšenico, so navedne ptice izbirale samo bela in zelena, jerebice pa še rdeča zraven, če so bile prav lačne. Glad, ki je po znanem reku najboljši kuhar, je pomagal torej tudi tukaj odpravljati ovire, ki jih čuti perutnina pred pisanim pšenici zrnjem. A tudi najhujši glad je ni mogel pripraviti do tega, da bi se lotila modre ali vijoličaste pice. Fazanke so takšno žito n. pr. tako odločno odklanjale, da so raje trideset dni gladovale. Lahko se tedaj zgodi, da kokoš na kupu modre pšenice od gladi pogine. Sedaj si lahko sami odgovorimo na vprašanje, kakšne barve naj bo strupeno zrnje, ki ga poljano mišim. Če bi kakšna kokoš ali druga koristna ptica po pomoči požrla takšno zrnje, bi to ne bila še nobena nesreča, kajti količina strupa v posameznem zrnju je tako majhna, da ne more škodovati.

Recept za prakso je tedaj enostaven. Rž odklanja perutnina že zaradi njene oblike, med tem ko daje pšenici prednost. Mišim pa rž ugraja enako kakor pšenica, zato je samo pametno, če jim serviramo modrih ali vijoličastih zastropljenih rženih zrn. Vprašanje, da-li ugraja kokošim bolj modra ali rdeča pica, torej ni brezpomembno, in znanost, ki se lotiva takšnih vprašanj, nikakor ni zašla na stransko pot. Gre za kos živalske psihologije z zelo stvarnim ozadjem.

lo, da se je do solz smejala. Ko pa je odprla usta, da bi začarala še Jezka in Kukmaka, pa se je razgrnilo vresje in kača z rdečimi očmi je zvit v svitek mirno dvigala glavo. Čarovnica je skočila k zabjemu kraku, da bi odletela, a predirne kačje oči so jo prikovale na tla.

»Joj, to bo dobro delo, če tebe požrem,« je rekla kača, stegnila glavo in pogoltnila čarovnico, potem pa še mačko.

Nato se je obilznila in se ozrla okrog. Jurček je ves zmeden stal pred njo. Ko je čarovnica umrla, je njena moč prenehala in revček je bil rešen. »No,« je rekla kača, »vidim, da sem ravno prav prišla. Sedaj pojditte pa v hišico in prespite noč!« To je še rekla, potem se je obrnila in izgnila v travo.

Otroci so po nočici splezali v hišico. Tako so bili utrujeni, da niso prav nič gledali okrog. Legli so na kup perja in takoj zaspali. (Dalje prihodnjé)

M. J.:

Igor in Vlado

čim sta večja hujša sta postala. Redko, da kak dan jima mine v miru, največ le v nagajanju, prepiru.

Ali kadar s šibo se prikaže mama, brž ju je dobrotu in ljubezen sama; »Mamica, saj to je bila samo šala, malo sva se samo poigrala.«

Čim jima mama hrbet le obrne, že se v sobi spet kak stol prevrne. Bijeta se, ruvata se besno, bunke kar frčijo levo, desno.

Dečka draga, to vama ni odlika, da take »šale« sta že prevlekla. Pamet v glavo, v roke rajši knjigo, da prihranite mi srd in brigo!

Šale za male

V vaški šoli so prvikrat govorili o tem, kakšne podobe je zemlja. Da bi otrokom vse lepo razložili, je vzel učitelj svojo tobačnico v roko. Bila je okrogla.

»Tale je zemlja — tale je pa mesec!« je dejal in pokazal namesto meseca grahovo zrnce.

»Zapomnite si, da je tudi zemlja okrogla!« Tako govoreč je podržal tobačnico kvišku.

A to okroglo tobačnico je rabil gospod učitelj samo med tednom, ob nedeljah je nosil v žepu lepo srebrno, ki je bila na štiri vogale.

Nekoga dne je prišel gospod šolski nadzornik in je jel sam izpraševati.

»Kakšne podobe je zemlja?« je vprašal Petrika.

In Peter, ki ni bil neumen dečko, se je odrezal:

»Ob nedeljah je zemlja na štiri vogale, med tednom pa je okrogla!«

»Tak ptičjo kletko hočeš kupiti, ni bo zate?«

»Ne, za našo papigo!«

Učitelj: »Kdaj poleti navadno dežuje?«

Mihec: »Kadar nimamo dežnika s seboj!«

Kaj je čudno?

Čudno je, da na luno nihče ne more, na sonce gre pa vsak lahko.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

411. Kaj je »Lacrimae Christi?«

412. S kakšnim naslovom nagovorimo vseučiliškega rektorja?

413. Kaj so kotne funkcije? Kaj je sinusova črta (krivulja) in kaj nam lahko privede iz fizike (elektrotehnike)?

414. Nekaj za računarje

Tri mesta, A, B in C, ležijo v trikotniku. Pot od A preko B do C meri 82, pot od B preko C do A 97 in pot od C preko A do B 89 km. Kolikšne so medsebojne razdalje in kako jih lahko izračunamo brez nastavnih enačb?

415. Križanka

1	2	3	4	5	6	7
		8		9		
10		11	12			13
14	15			16		
17		18		19		
	20					
21	22			23		24
25			26		27	
28		29		30		
31		32		33	34	35
36						

Vodoravno: 1. znanost o zgradbi bitij, 8. vzklík, 9. kačnik z znanstvenim imenom, 11. zbor, 13. samo, 14. gorski vrh, 16. pokoj, 17. ujeđa, 19. svojini zaimek v množini, 20. cepljiv, 21. prednjeazijska dežela, 23. mladenec, 25. lep, 27. žulčica, 31. stok, 33. lastnoročno (kratica), 36. bajeslovna celina.

Navpično: 1. vzklík, 2. vzklík, 3. ob, blizu, 4. skrb, 5. mlaka, 6. ime meseca, 7. prebivalec ene izmed celin, 10. oteklina, izumrla žival, 12. osebni zaimek, 14. spor, trik, 15. oseba iz »Prodane neveste«, 16. zelo vlažen, 18. zdravilo, 19. zlitina, sladka tekočina, 22. popust, 24. krajevni prislov v starejši obliki, 26. središčna krožnega gibanja, 29. ruska reka, 30. glas, 32. v, 34. japonska dolžinska mera, 35. pritrilnica.

Rešitve nalog 1. t. m.:

406. Shakespeare pomeni dobesedno »moža, ki trase kopje«.

407. Po novejših raziskavah ni Gutenberg prvi izumitelj tiskarstva, temveč je že okrog l. 1440. Holandec Laurens Janszoon Coster v zabavo in pouk svojih vnukov tiskal z gibljivimi črkami.

408. Predočite si kroglico, prosto visečo na dolgi niti (2 m). Če jo nekoliko premaknete, da ostane niti tudi v poševni legi napeta, kroglica niha in se vsako podobno gibanje imenuje nihanje. Pot od mirovne lege do ene skrajnih leg se imenuje amplituda.

želi; o tem pričajo njegovi članki v »Carinici«, kjer poroča o delih Janchena (Cistaceae, 1910, 1911), Glowackega (mahovi, 1911), Keisslerja (glive, 1915).

Med narodom je nabral obširno zakladnico slovenskih rastlinskih imen in je pripeval mnogo k jezikovnemu gradivu Pletersnikovega slovarja. Zbral je izčrpen slovenski imenik rastlinstva Slovenije (rokopis?). Pripravljal je učbenik sistematične botanike za visokošolce v domačem jeziku. Velika škoda je, da ni tega dela nadaljeval, ki je nehal predavati. Zbral je izčrpen katalog cvetnic, praprotnic in mahov, ki rastejo pri nas, da bi ga uporabljal pri sestavljanju večjega dela o celotni slovenski flori.

Zaradi zaslug, ki si jih je pridobil z uspešnim raziskovanjem domače flore, ga je imenoval matematično-prirodoslovni razred slovenske akademije znanosti in umetnosti za svojega dopisnega člana. Muzejsko društvo v Ljubljani ga je imenovalo že l. 1919. za svojega častnega člana, prav tako pozneje Prirodoslovno društvo.

Prof. A. Paulin ni znan le kot učenjak in znanstvenik, temveč tudi kot mož neupogljivega značaja, ki je ostal vedno nedostopen vsakemu nepoštenemu prizadevanju, zvest pa svojemu prepričanju in svoji stroki. Tako se mu je posrečilo, da je vcepil svojim učencom mnogo ljubezni do »scientiae amabilis«, do katere jo je bilo toliko v njegovem srcu in njegovih mislih in kateri je vsak dan znova posvečal svoje moči nad 60 let. Njegov zgled je morda še bolj kot njegova beseda zasedal v srcu njegovih dijakov kal ljubezni do botaničnih in bioloških študijev. Mnogi so se jim posve-

REŠITEV REBUSA

Brez potu ni medu.

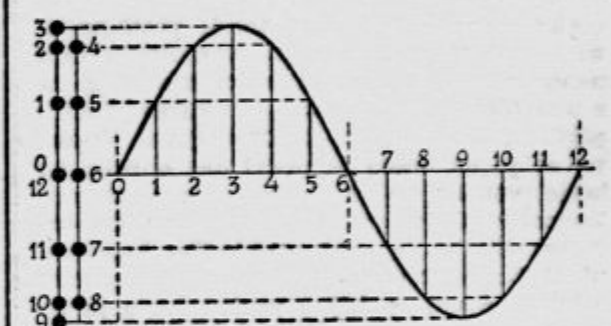
VSAK DAN ENA

Mož: »Vera, Vera, tvoja mati je padla v globino!«
Žena: »Za božjo voljo! Ali se je ranila?«
Mož: »Ne vem — še vedno pada!«

»Gosli, na katere bom igral jutri na vaši domači zabavi, so stare že 200 let!«
Gostiteljica: »Za božjo voljo! Upajmo, da ne bo tega nihče opazil!«

tud nihaja, pot od mirovne lege v katerokoli točko nihanja se imenuje elongacija. Pot iz ene skrajne lege v skrajno lego na drugi strani se imenuje nihaj in je polovica tako zvanega polnega nihanja, t. j. poti iz mirovne lege do ene skrajnih leg, odtod nazaj preko mirovne lege v nasprotno skrajno lego in nazaj v mirovno lego. Doba za (polni) nihaj se imenuje (polna) nihajna doba. Dobro opazovalcu že pogled pokaže, da nihanje ni enakomerno, gibanje, da ima kroglica skozi mirovno lego največji hitrost, da hitrost na poti iz mirovne lege pojema (gibanje je pojemajoče), na poti v mirovno lego pa hitrost raste (gibanje je pospešeno). Elongacije se torej s časom ne spreminjajo enakomerno, temveč se spreminjajo tako, kakor ponazoruje slika.

Za mere v sliki je polna nihajna doba razdeljena v 12 enakih delov. Zaporene elongacije so na levem robu slike ob kroglicah zaznamovane s številkami od 0 do 12. Vsako elongacijo morate šteti od 0 do doletne številke. Elongacije 0 do 6 so na eni strani mirovne lege, elongacije 7 do 12 na drugi strani. Rečemo lahko, da so elongacije 0 do 6 pozitivne (+), elongacije 7 do 12 negativne (—). Velikost elongacij je ugotovljena z računom in načrtanjem, h kateremu se bomo povrnili z drugim vprašanjem in nalogo. Slika nam s kroglicami pokaže, katere elongacije so po velikosti in predznaku enake, katere se pa samo v predznaku razlikujejo.

Dalje so na sliki vse zaporedne elongacije postavljene druga poleg druge pravokotno na srednjo vodoravno in poljubnih, toda enakih medsebojnih razdaljah, ki pa niso v nikakršni zvezi z amplitudo in sluzijo samo boljsemu pregledu. Vrhovi tako postavljenih elongacij so spojeni s krivo črto, katere potek je še natančneje ugotovljen z vmesnimi elongacijami, ki niso načrtane.

Narisana kriva črta (krivulja) je »grafik« (risbena upodoba) polnega nihaja. Zaradi natančnosti povemo, da se nihajne elongacije po lokih, večjih od 5 stopinj, malenkostno razlikujejo od naše slike, v kateri so elongacije vzete natančno po tako zvani sinusovi črti.

409. Šahovski problem

Beli mora potegniti 1. LB4 itd.

410. Cel gozd žveplenk

Iz navedene količine lesa bi lahko izdelali okroglo bilijon vžigalic. Še nekoliko števil: Gozd bi zavzemal površino 1.100.000 štirajških metrov ali 1,1 štirajških kilometrov, če računamo za vsako drevo 25 štirajških metrov. Če bi gozd posekali, bi na njegovem prostoru lahko zgradili mesto s 1100 hišami in pripadajočimi cestami!

Znanstveno delo prof. Alfonza Paulina

IV.

Paulinov herbar šteje 2000 rastlinskih vrst. V njem so zbrane do malega vse rastlinsko-geografsko in floristično važne cvetnice in praprotnice iz slovenskih krajev. Zlasti skrbno so obdelane vrste šašev (Carex), bilnic (Festuca), stoklas (Bromus), telohov (Helleborus), vrb (Salix), hrbijih res (Alchemilla), preobjed (Aconitum), materinih dušic (Thymus), grašic (Vicia), kame-nokrečev (Saxifraga), grahorjev (Lathyrus), sliščev (Gentiana), repnjakov (Arabis), kadulj (Salvia), trnčev (Stachys), vrbovcv, kiprcv ali žbrja (Epilobium), šemborcv (Cytisus), klinčkov (Dianthus), ožebkov (Satureia, incl. Calamintha in Micromeria), ramsel (Polygala), lanik, lanoperk ali mravljavk (Thesium), mnogo klinčnic (Ainsinae, Sileneae), talinj ali solji (Thalictrum) in še drugi rodovi, ki so jih prejšnji domači floristi zaradi težav pri določevanju zanemarjali. Pri določevanju vrst iz pravkar naštetih rodov je prof. Paulin upošteval morfološke razlike do najbolj subtilnih podrobnosti in je sledil novjšim in sodobnejšim vidikom monografsko-sistematskega raziskovanja.

Nad 60 let se je bavil prof. A. Paulin z vso ljubeznijo in veliko verno z raziskovanjem slovenske — zlasti kranjske — flore. Napisal je veliko število pravzaprav in je izdal znamenito herbarsko zbirko. Kakor je poznal svoj botanični vrt do zadnje cvetice in travice, tako pozna floristično našo ožjo domačijo do zadnjega kotička. Na ozemlju Slovenije je odkril in našel nad 80 rastlinskih vrst, nad 15 zvrsti, nad

20 oblik in več kot 20 križancev, ki so bili prej v naših krajih neznani in so zato novi za našo floro. Pri več kakor 80 redkih in manj znanih rastlinskih vrstah in zvrsteh naše flore je spopolnil podatke o njihovi razširjenosti in raziskal ponovno dvomljive ter nezanemljive navedbe v spisih starejših domačih floristov. Nekatere vrste, zvrsti, oblike in križanci, ki jih je našel, ko je raziskoval floro slovenskega ozemlja, so bili neznani dotlej tudi drugod; zaradi tega so dobili pri krstu njegovo ime (Viola tricolor ssp. Paulini, Festuca cylvatica var. Pauliniana — poznejša Festuca julica Paulin) ali pa jih je imenoval sam (Festuca julica Paulin, Centaurea alpigena Paulin, Taxus intermedia Paulin, Helleborus carniolicus Paulin, Alchemilla flabellata Buser ssp. genuina Paulin, Draba aizoides var. affinis Paulin, Festuca pratensis subvar. Zagorjensis Paulin, Centaurium umbellatum var. capitatum Paulin, Festuca stenantha var. carniolica bell et Paulin, F. pratensis var. carniolica bell et Paulin, Satureia montana var. parviflora Paulin, in še več kakor 20 oblik nižje sistematske vrednosti.

S pomočjo materijala in zapiskov, ki jih je zbral v teku svojega dolgotrajnega delovanja, je popravil številne napačne določitve in zmotne fitogeografske navedbe starejših domačih in tujih botaničnih pisateljev ter zbiralcev rastlin (Scopoli, Wulfen, Pacher, Hladnik, Heuffler, Voss, Luerssen, Reichenbach, Plemel, Engelthaler, Schlechtendahl, Welden, Tommasini, Dollner, Graf, Bertoloni, Fleischmann, Treyer,

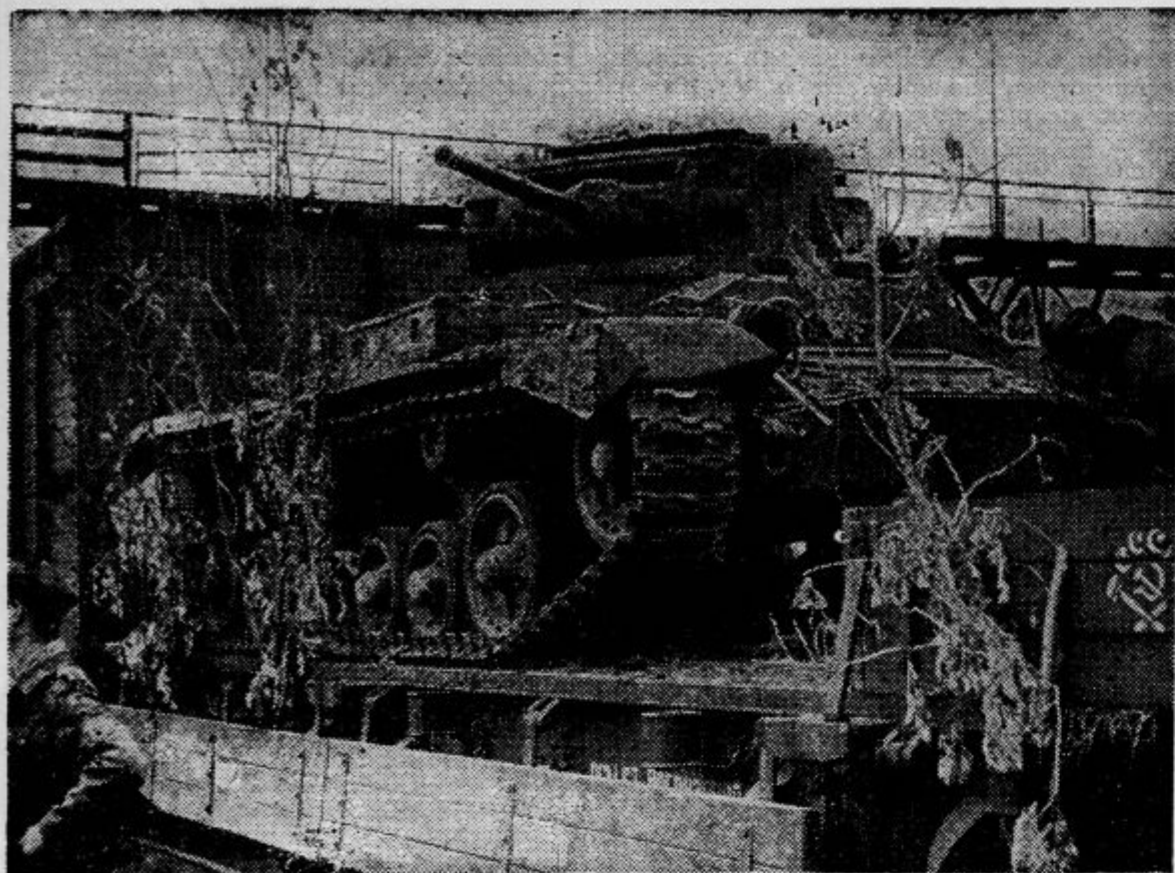
često pa tudi svojih sodobnikov (Pospisil, Marchesetti, Janka, Janchen, Fritsch) in celo slovitih univerzitetnih profesorjev (Kerner, Wettstein), kar izpričuje, da pozna zelo temeljito domačo floro in vegetacijo.

Vsi znanstveniki in strokovnjaki, ki so se bavili z raziskovanjem ter opisovanjem srednjeevropske flore v celoti ali pa z njenimi deli, so ga vabili, da sodeluje. Prof. A. Paulin je sodeloval najprej pri zbiranju Kernerjeve zbirke »Flora exsiccata austro-hungarica«, ki jo je izdal botanični inštitut dunajske univerze. Bil je sotrudnik Hayekov, ko je izdal »Flora exsiccata styriaca«; njegove popravke, ki se nanašajo na floro Kranjske in krajev v sosesčini, najdemo v zadnjih izdajah Fritscheve »Exkursionsflora«, končno je sodeloval tudi pri enem najlepših in najobsežnejših botaničnih del, t. j. pri Hegijevi »Illustrierte Flora von Mitteleuropa«. Za to delo je preskrbel zelo številne podatke o rastlinskih vrstah naših krajev in celo skice arealov nekaterih vrst. Dal je v ta namen na razpolago tudi svoj nenatisnjen rokopis o križnicah slovenskega ozemlja in je v tem svetovno razširjenem delu eden od največjih citiranih avtorjev.

Njegova raziskovanja na polju floristike, geobotanike, sistematične rastlin in sodelovanje pri botanično zelo pomembnih delih so mu pridobila in utrdila sloves. Dopisoval je z mnogimi botaniki in znanstveniki, n. pr. z univ. profesorji Kernerjem, Wettsteinom, dalje s Hayekom, Janchenom, Fritschem, Beckom pl. Managetta, z Ascheronom, Feddejem, Bellijem, Pampinijem in dr.

Prof. A. Paulin je stalno zasledoval sloves, ki se je nanašalo na floro naših de-

tili sledeč zgledu častitljivega starostu in klicu svojega nagajanja. Mnogi delujejo in so delovali kot profesorji na srednjih šolah, nekateri tudi na univerzi (dr. Pavel Grošelj, dr. K. Hinterlechner, dr. Fr. Jesenka), sledeč stopinjam svojega učitelja in vzornika, drugi pa, ki jim je usoda in nagajanje naklonilo drugačne poklice, so se skušali vsaj v prostem času okoristiti s srečo, ki jo nudi opazovanje in proučevanje rastlinstva. Tudi ti so imeli v prof. A. Paulinu svetel zgled, da so ga posnemali in so na ta način zelo poglobili svoje prirodoslovno in botanično znanje. Dolga je življenjska pot jubilarja, že dolgo trajata njegovo delo in njegov zgled in sta že obrodila obilen sad.

Sovjetski oklopni avtomobili, ki so bili na železniških vozovih zajeti med zadnjimi operacijami

SPORT

Švedski atleti v Berlinu

Uspela mednarodna atletska prireditev med tednom v nemški prestolnici

Gundar Haegg in njegovi rojaki iz Švedske, ki so v atletskem dvoboju z Madžarsko v Budimpešti zmagali še izdatneje kakor smo utegnili po prvih virih zabeležiti mi, in sicer kar s 95:65 točkam, so se na povratku v domovino sredi tedna ustavili v Berlinu, kjer so pomerili svoje sile z glavnimi predstavniki nemške atletike. Poročilo o tem dvoboju je brez nase krivde nekoliko zastarelo, je pa še zmerom zanimivo v zvezi z laskavimi kritikami, ki smo jih zadnji čas že toliko napisali na račun švedskih atletov, predvsem pa v slavo njihovega najvidnejšega predstavnika Gundarja Haegga.

Omi dan — bilo je v torko proti večeru — se je nad nemško prestolnico zila nenadna nevihta in vse je kazalo tako, da za napetostjo pričakovana prireditev v olimpijskem stadionu ne bo izvedljiva. Vreme pa se je na sredo še pravi čas obrnilo na bolje, vendar pa je obilna voda le nekoliko pokvarila naprave na prostoru, pa tudi očrta se je znatno ohladilo, kar tudi ni najboljše vplivalo na formo posameznih atletov. Švedi so kljub vsemu temu in ne glede na to, da so prišli skoraj naravnost s kolodvoza na stadion, zapustili najboljše vtise.

Haegg je z lahkoto prišel prvi v svoji tečaji (na 2000 m), razen njega pa so od gostov ugajali še Peterson v kopju, oha Larssona (na zaprekah in dolgi progi), Lidman (na zaprekah) ter Bergh in Westlin v metih. Med Nemci je rekordar Harbig obračunal s Švedom Franzenom za svoj nedavni poraz na 400 m v Stockholmu, dve zmagi pa je pravil trenutno najmočnejši nemški sprinter Mellerowicz.

Med podrobnimi rezultati bi danes zabeležili samo naslednje najpomembnejše: Na 100 in 200 m so vsa najboljša mesta zasedli Nemci odn. ista dva tekača na obeh progi; čas zmagovalca Mellerowicza je bil 10.9 odn. 21.7. Na 400 m je Harbig s časom 48.5 kar za 5/10 sek. pustil za seboj nevarnega Franzena. Po tej točki so

se začele vrstiti same švedske zmage v tekih, in sicer na 800 m po Anderssonu s 1:57.1, na 2000 m po Haeggu s 5:28.4, na 5000 m po Larssonu s 15:18.2, na 110 m z zaprekami po Lidmanu s 14.9 in na 400 m z zaprekami po drugem Larssonu s 54.1. Izbornega zastopnika so imeli domačini za skok v daljino, in sicer državne rekordarje Wagemannsa, ki je z znakom 7.25 m pustil vse ostale konkuren-te daleč za seboj. Približno tako je bila slika ves čas tudi pri metu kladiva, kjer je Nemec Storch s 55.40 ne prav lahko, toda vendarle prepričevalno opravil s Švedom Ericsonom. Še tri zmage so ta dan pripadle Švedom, in sicer v kopju Petersonu s 64.26 m, v krogli Bergu s 14.49 m — ta je imel nasprotnika v zelo nevarnem Nemcu Trippelju, ki pa je ostal drugi s 14.28 — ter v disku Westlinu s 46.61 m.

Toliko na kratko o tej mednarodni prireditvi na tekalšču, ki se polagoma le praznično zaradi pozne sezone. Pravkar čitamo tudi kratko vest iz Rima, po kateri je bil lahkoatletski dvoboj, ki sta ga nameravali še v dnevih 10 in 11. t. m. izvesti italijanska in madžarska atletska zveza v Budimpešti, odgojen na prihodnje leto.

Ker že spet nismo izpolnili rubrike, ne da bi ne bili omenili sportnega junaka sedanjih dni, švedskega rekordarja Gundarja Haegga, ki na tem mestu priključiti še najnovejši pregled vseh atletskih svetovnih rekordov, kolikor se je zadnji čas spremenil po njegovi zaslugi. Evo, kakšne so zdaj najboljše znamenke na svetu v olimpijskih disciplinah:

na 100 m Owens (USA) 10.2, na 200 m Owens (USA) 20.3, na 400 m Harbig (N.) 46, na 800 m Harbig (N.) 1:46.6, na 1000 m Harbig (N.) 2:21.5, na 1500 m Haegg (Š) 3:45.8, na 3000 m Haegg (Š) 8:01.2, na 5000 m Haegg (Š) 13:58.2, na 10.000 m Mäki (F.) 29:52.6, na 110 m z zaprekami: Towns (USA) 13.7, na 400 m z zaprekami: Hardin (USA) 50.6, v skoku v daljino Owens (USA) 8.13, v skoku v višino Steers (USA) 2.106, v skoku ob palici: Warmerdam (USA) 4.76, v troskoku Tjima (J) 16 m, v krogli Torrance (USA) 17.40, v disku Harris (USA) 53.26, v kopju Nikkanen (F) 78.80 in v kladivu Blask (N.) 59 m.

OPERA
Nedelja, 4. oktobra: ob 16.: Boccaccio. Opereta. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

F. Suppé: »Boccaccio«. Opereta v treh dejanjih. Osebe: Boccaccio — Mlejnko, Lothering — Anzlov, Lambertuccio — Zupan, Sciala — M. Sancin, Leonetto — J. Rus, Flametta — Barbičeva, Beatrice — Polajnarjeva, Peronella — Poličeva, Iz-

beča — Španova, Pietro — B. Sancin, kolporter — Dolničar, majordom — M. Gregorin, Filipa — Koširjeva. Dirigent: R. Simoniti, režija in scena: C. Debevec.
Opera bo začela sezono s popolnoma na novo nastudirano Verdijevo »Traviato«. Polni bodo: Violetta — Vidaličeva, Alfredo — Drago Čuden, ki bo debutiral, Germona — Janko, Anino — Polajnarjeva, Grenvill — Petrovič A. Muzikalno vodstvo je letos v rokah D. Žebreta, režija in scena: Čiril Debevec; zborovodja: R. Simoniti; koreograf: ing. P. Golovin.

Iz Hrvatske

Povratak Poglavnika v Zagreb. V soboto so je vrnil Poglavinik s svojega obiska pri Hitlerju in s pregleda hrvatskih čet na vzhodni fronti v Zagreb. Neposredno po njegovem povratku je bila seja ministrskega sveta.

Hrvatsko novinarsko društvo ustanovljeno. Te dni so dobili hrvatski časnikarji svojo stanovsko organizacijo. Objavljena so bila potrjena pravila Hrvatskega novinarskega združenja, ki ima svoj sedež v Zagrebu. Član društva je lahko vsakdo, ki je bil najmanj dve leti zaposlen v novinarskim delom, je hrvatski državljan in arijskega porekla.

Bolgarski poslanik na govoru v zagrebškem radiu. Dne 3. t. m. ob pol 2. popoldne bo o priliki bolgarskega narodnega praznika govoril v zagrebškem radiu bolgarski poslanik g. Jordan Meckarov.

Berlinska filharmonija v Zagrebu. Hrvatski listi poročajo, da so bili člani berlinske filharmonije prisrčno sprejeti ob svojem prihodu v Zagreb. Čba koncerta, ki jih je Filharmonija priredila v petek in soboto, sta bila razoročena.

Teden hrvatskega Rdečega križa. Od 4. do vključno 10. t. m. bodo priredili na vsem državnem ozemlju teden Rdečega križa. Te dni bodo zbirali prispevke za onesposobljene borce, njihove rodbe in ostale žrtve vojne. Hrvatska delavska zveza je izdala proglas na svoje člane, naj povsod sodelujejo s krajevnimi odbori hrvatskega Rdečega križa, da bo uspeh nabirane akcije čim večji.

Razstava »Židje v Sarajevu zaključena.« Preteklo nedeljo je bila zaključena v Sarajevu protizidovska razstava Ker je bilo zanimanje občinstva veliko, so jo za nekaj dni podaljšali. Uspeh razstave je bil, kakor poroča »Hrvatski narod« nadvse zadovoljiv.

V Posavini bodo pridelali dobro vino. Ves avgust in prvo polovico septembra v teh krajih ni padla niti kapljica dežja. Zaradi tega je bil pridevek otave slab, pa tudi koruzo je suša močno prizadela. Solnčno vreme brez dežja je bilo povsod samo vinogradnikom, ki so nenavadno zadovoljni s količino in kakovostjo grozdja. Več vinogradnikov je grozdje že obralo, tisti pa, ki hočejo imeti res prvovrstno kapljico, pa so bratev odložili na začetek oktobra.

Nov predstojnik hrvatskega poročevalskega urada »Croatie«. S Poglavinikom odredbo je bil razrešen dolžnosti predstojnika hrvatskega poročevalskega urada »Croatie« Josip Mrmič, na njegovo mesto pa je bil imenovan urednik »Nove Hrvatske« Ivan Degrel.

Postni promet med Hrvatsko in Slovaško. Nedavno je bil sklenjen sporazum o postnem prometu med Nezavisno državo Hrvatsko in slovaško republiko. Pogodba je stopila v veljavo 1. oktobra in ima tri-mesečno odpovedno dobo.

Kmetijska šola v Križevcih je z letošnjim šolskim letom dobila četrti letnik in ima zdaj stopnjo popolne srednje kmetijske šole.

Iz Srbije

Slovenska mladina na valjevskih srednjih šolah. Na valjevskih srednjih šolah, ki so v glavnem pričele s poukom 1. septembra, je precej slovenske mladine. Tako je na moški realni gimnaziji 12 slovenskih dijakov, na ženski realni gimnaziji je 5 slovenskih dijakin in na meščanski šoli 9 slovenskih dijakov in dijakin. Na trgovski akademiji, ki je pričela s poukom 1. oktobra, sta se vpisali 2 slovenski dijakini, na srednji poljedelski šoli je pa letos v I. letniku vpisan 1 Slovenec. Ta šola bo 15. okt. otvorila šolsko leto 1942-43. Na učiteljske v Beograd sta odpotovala iz Valjeva dva slovenska dijaka in ena dijakinja. Slovenski dijaki so znani kot nadarjeni in v glavnem uspešno sledijo pouku, dasi niso srbskega jezika povsem vajeni.

Stefan Benešić t. v torko 8. sept. so v Beogradu pokopali novinarja in književnika Stevana Benešića, ki je umrl v 78. letu starosti. Izdal je šest zbirlik lirskih pesmi, tri zbirke pripovedk, dvojce gledaliških iger in nekaj knjig za deco. Umrl pa je revež, vendar poln vere v boljšo bodočnost svojega naroda.

Kaznovan brežvestni zdravnik. Zdravnik v Nišu dr. Aleksander Dimitrijevič je prodal svojemu pacientu Diniću zdravilo, ki v resnici stane 58 din, za 1200 din. Ob-last ga je kaznovala s 25.000 din globe in pacientu mora vrniti 1142 din ter plačati objavo obsojbe v »Službenih novinah«.

Imovina Židov pripade državi. Dne 26. avgusta je izšla v »Službenih novinah« in stopila v veljavo uredba min. sveta, da pripade Srbiji vsa imovina židov, ki so bili 15. apr. 1941 državljani bivše kraljevine Jugoslavije ali so bili brez državljanstva, pa je imovina na področju Srbije, in sicer brez vsakršne odškodnine. Izvzeta je imovina židov, ki so bili državljani Nemčije, Srbije jamci za dolgove židov, kojih imovina ni pripade samo do višine zneska, ki ga bo dobila iz prodaje imovine.

Invalidski nabavljajo-prodajna zdru-ga je bila v nedeljo 30. avg. ustanovljena v Beogradu. Predsednik zdruge je upoč. polkovnik Živko Stefanović.

Polnopa gimnazija v Vrnjački Banji. Min. predsednik je na predlog min. prosvete odredil, da se s šol. letom 1942-43 nepopolna samoupravna gimnazija v Vrnjački banji spremeni v popolno.

Predpisane cene za sončnično seme. Upravnik žitne centrale je v soglasju s komisarjem za cene predpisal cene za sončnično seme: pridelovalcu morajo za odkup pooblaščen ustanove plačati za lepo, zdravo in suho blago 665 din za 100 kg, tovarne za olje pa odkupnim ustanovam 755 din za 100 kg.

Promet s senom in slamo v Srbiji je urejen z naredbo upravnika žitne centrale v sporazumu s komisarjem za cene. Objavljeno in uveljavljeno 15. sept. Po tej naredbi se plača proizvajalcu za 100 kg sena, lucerne in rdeče detelje po 230 din, za druga sena 190 din, za slamo 75 din. Te cene veljajo za zdravo, suho robo, postavljeno na žel. ali rečno postajo proizvajalca.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 3. OKTOBRA 1942-XX

7.30: Pesmi in napevi. 8.00: Napoved časa. Poročila v italijanski. 12.20: Poročila. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Koncert violinista Karla Sancina (pri klavirju L. M. Škerjanec. 13.00: Napoved časa. Poročila v italijanski. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.17: Lepe pesmi od večerj do danes. Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodelujeta sopranistka Dragica Sokova in tenorist Andrej Jarc. Opereta na glasbo. 14.45: Poročila v slovenski. 17.15: Nove plošče Cetra. 17.55: Gospodinj-sko predavanje v slovenski. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Na harmoniko igra Vlado Golob. 20.00: Napoved časa. Poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Lirična prireditev družbe EIAE: Italijanka v Alžiru. V odmorih: Predavanje v slovenski. Poročila v italijanski.

ZNESLIJO ZDRAVILU

— Kadar tako trpite, gospa, vzemite te-le kapljice proti glavobolu.
— Dobro, kako naj jih pa jemljem?
— Vedno deset minut preden vas začne boleti glava.

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L-30, za drž. in prov. takso -60, za dajanje naslova ali šifro L-2. Najmanjši iznos za te oglase je L-7. — Za ščititve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L-1. — Za vse druge oglase L-60 za besedo, za drž. in prov. takso -60, za dajanje naslova ali šifro L-3. Najmanjši iznos za te oglase je L-10.

Službo dobi

Več delavcev takoj sprejem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13077-1

Mlajšo gospodinjico za pomoč v trgovini takoj sprejem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13066-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13123-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik

za dopoldanske ure takoj sprejem. Predstaviti se: Ulica 3. maja 7-II., levo, po 16. uri. 13115-1

Dva miz. pomočnika sprejem takoj. Svetek, Karlova c. 1. 13122-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Postrežnik za dopoldanske ure takoj sprejem. Fani Zakrajšek, Aleksandrova c. 4-V. 13123-1

Služkinjo ki zna kuhati, isčem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13131-1

Pridno dekle za vsa dela sprejem. Hotel Štrukelj. 13120-1

Službe išče

Samostojna kuharica za vsa hišna dela, išče službo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Spretnost, čistota«. 13103-2

Prodaj

Višinsko sonce HANAU, rabljeno - ugovor naproja. Na ogled pri trdki A. Gore, poleg nebotičnika. 13814-6

Prodaj globok otroški voziček. Jerič, Poljanska c. 54. 13103-6

Lepo lisico (boa) prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13106-6

Dve visoki peči lončeni, in en kamin, malo rabljen, takoj na prodaj. Vprašati: Slomškova ul. 5-L, Miklič. 13116-6

Prodaj več čevljev gozdaric špeci. št. 38, pliš za kaulc, vrata s špansko steno, kovčke, slike. Vpraša se: Rožna ulica 25-L, od 13. do 15. ure. 13128-6

Kupim perzijsko preprogo, večjo ali malo, samo iz prve roke. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Elektromotor«. 13062-7

Kupim kauč ali samsko sobo, dobro ohranjeno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto«. 13105-7

Kupujem pohištvo, obleke, harmoniko, gramofone, plošče itd. »Ugodnost, Gallusovo nabrežje 27. 13124-7

Kolesa Kupimo stare bicikl-gume, bicikle ter vrče. Merkur, Fuharjeva 6. 13150-11

Običila Zelo lepa samska soba in spalnica s kaulcem in foteljem, malo rabljeno, zaradi selitve za zelo nizko ceno, kaulc tudi v poslovnopr. naproja. Merkur, Fuharjeva ul. 6. 13149-13

Moško obleko črno, dobro ohranjeno, ugodno prodam. Aleševčeva 26. 13151-13

Stanovanja isče

Lepo nagrado nudim za 3-sobno stanovanje, komfortno, v centru mesta. Ponudbe pod »Stalen domacine« na ogl. odd. Jutra. 13507-21a

Sobo odda s hrano, oddam dvema osebam. Naslov: Kolodvorska ulica 34-II, levo. 13102-23

Opremljeno sobo lepo, s posebnim vzhodom, uporabo kopalne, oddam posopu. Cesta 29. oktobra 18-L, desno. 13118-23

Prijazno sobico v centru mesta oddam gospodu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13098-23

Opremljeno sobo

v centru oddam gospodu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13145-23

Mirno sobo takoj oddam. Beethovenova ul. 15, desne stopnice, vrata 17. 13140-23

Prazno sobo oddam takoj solidnemu gospodu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13132-23

Oddam takoj kompletno opremljeno stanovanje (soba, kabinet, kuhinja, shramba). Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13126-23

Sobe išče

Opremljeno sobo z uporabo kuhinje, v okolici sv. Jožefa, išče boljša oseba. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Veliko odsotna«. 13107-23a

Lepo opremljeno sobo, separiran vhod, z uporabo kopalne, isčem na Kodeljevem do Poljanske ceste. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Častnike«. 13117-23a

Sobo po možnosti v centru, išče italijanski gospod. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Center«. 13141-23a

Opremljeno sobo lepo, v večji hiši, blizu tramvajске postaje, s strogim separiranim vzhodom, išče domačin-intelektuale. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stalno odsotne«. 13147-23a

Živali

Koza bela, slamske pasme, mlekarica, zaradi pomankanja krme, naproja. Segulin Tone. Nove Jarske, Jarska 3. 13121-27

Izgubljen izgubil sem ključ z značko »U«. Najdite-lja prosim, da jih odda Urohu (Javna skladišča) Bielweisova c. 33. 13134-28

Stroji

Mizarji, lesne industrije! Univerzalne mizarске stroje, liste za trčne žage, krožne žage, venci, krožne, in polnojarmenike ter orodje za rezkalne stroje, nudim iz zaloge. — Obenem sporočam, da sem prešil svojo trgovino iz Frančiškanske ulice v Šiško (postaja cestne železnice pri »Stari soli« — policija). Dvozan Ivan, Ljubljana-Siška, Galeto-va ulica 4. 143-29

Obrt

Gospodje, pozor! Klobučarna »Pajk« vam strokovnjakovo očisti, preoblekije in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča Rudolf Pajk, Sv. Petra cesta 38. J-158-M-30

Najlepše, najhitreje in najceneje! Vaše slike za legitimacije naredim takoj. Dikajki poruš 20% in posebna darila. Fotografije Kocmur Mijana, Prešernova ulica 9. 13152-30

Pridelki

Divji kostanj 60 cent. za kg, zeljša - zelenjavc, suhe in sveže gobe ugodno prodaste pri »ALFA«, Vidovdan-ska cesta 18. 13057-33